

Guia del Pràcticum

Màster en Dificultats de l'Aprenentatge i
Trastorns del Llenguatge

Nati Cabrera i Llorenç Andreu (coordinadors)

Part dels continguts d'aquest document s'ha inspirat en la Guia del Pràcticum de Psicopedagogia, els autors de la qual són Santiago Estañán, Irene Puig, Ester Miquel, Jesús Vilar i Anna Pagès.

ÍNDIX

1. Les dificultats de l'aprenentatge i els trastorns del llenguatge.....	4
Taula 1. Classificació de les dificultats d'aprenentatge de Wong (1996).	5
2. Fonamentació del Pràcticum	6
2.1. La racionalitat tècnica	8
2.2. El paradigma crític i el plantejament reflexiu.....	9
2.3. Professionalitat restringida i ampliada.....	12
3. Estructura organitzativa del Pràcticum.	14
3.1. Disseny general del Pràcticum i requisits.	14
3.2. Selecció de centres.	15
3.3. Procediment general del Pràcticum i assignació de places.....	16
3.4. Vinculació de la titulació de grau dels estudiants amb els llocs de pràctiques que poden triar	18
3.6. Tasques del tutor de centre	27
3.7. Funcions del col·laborador docent	28
4. Funcionament del Pràcticum	29
4.1. Competències professionals i objectius que es pretenen desenvolupar	29
4.2. Continguts de l'assignatura.....	31
4.3. Metodologia desenvolupada en el Pràcticum	32
4.4. Descripció general de les activitats.....	34
4.5. Avaluació de l'assignatura.....	39
5. El Pràcticum Virtual.	40
El programa d'estudis d'aquest màster preveu la possibilitat de cursar el Pràcticum en la seva modalitat virtual.....	40
5.1. Supòsits.....	40
5.2. Plantejament metodològic	40
6. Reconeixement del Pràcticum per l'experiència professional.	41
7. Pràctiques al mateix lloc de treball	41
8. Bibliografia.	42
9. Annexos	43
Annex 1: Carta de presentació per a recollir les dades del centre de pràctiques.....	43
Annex 2 : Valoració del Pràcticum per part del tutor/a de centre.....	45
Annex 3: Esquema de la proposta d'intervenció (guió orientatiu).....	46
Annex 4: Contingut de la memòria final. Índex orientatiu.....	48
Annex 5: Aspectes formals de la presentació de la memòria del Pràcticum II	50
Annex 6a: Justificació, condicions i procediment per a sol·licitar el RAEP	54
Annex 6b: Certificat de tasques per a sol·licitar el RAEP.....	58
Annex 7: Certificat de presencialitat	59
Annex 8. Certificat, per part del director/a de centre, de l'horari de l'activitat professional al centre i de l'horari de l'activitat de pràcticum de l'estudiant	60
Annex 9. Justificant per sol·licitar el Pràcticum virtual.	62
Certificat, per part del cap de l'empresa on està treballant actualment l'estudiant on consti el seu horari laboral.....	62

Annex 10: Carta de presentació de les pràctiques per a què l'estudiant la lliuri en el moment de contactar amb un centre de pràctiques depenent del Departament d'Ensenyament i subjecte al conveni marc establert amb el programa de màster 63

1. Les dificultats de l'aprenentatge i els trastorns del llenguatge.

El terme *dificultats de l'aprenentatge* (DA) és d'origen americà (*learning disabilities*) i té una gran tradició a la cultura anglòfona. No obstant això, no hi ha una definició precisa ni un sistema de classificació àmpliament consensuat. La definició més acceptada és la proposada pel *National Joint Committee on Learning Disabilities* (NJCLD, 1994) que defineix les "dificultats específiques d'aprenentatge" (DEA) com:

Un terme general que fa referència a un grup heterogeni d'alteracions que es manifesten en dificultats en l'adquisició i l'ús de les habilitats d'escoltar, parlar, lectura, escriptura, raonament o matemàtiques. Aquestes alteracions són intrínseques als individus i degudes a una disfunció funcional cerebral i poden tenir lloc al llarg de tot el cycle vital. Diferents problemes en conductes d'autoregulació, percepció social i interacció social poden coexistir amb les DEA, però no constitueixen en si mateixes una DEA. Encara que les DEA poden coexistir amb un altre tipus de handicaps (entre d'altres, impediments sensorials, retard mental, trastorns emocionals) o amb influències extrínseques (com ara diferències culturals, instrucció inapropiada o insuficient), no són resultat d'aquelles condicions o influències (p.65).

Respecte a la classificació de les dificultats de l'aprenentatge, existeix una gran varietat de propostes. Entre les més acceptades, destaquem les de Kirk i Chalfant (1984), la de Wrong (1996) i la de Padget (1998). La classificació de Kirk i Chalfant (1984) distingeix dos tipus de DA. Per una banda, s'inclouen les dificultats d'aprenentatge evolutives i, per una altra les dificultats acadèmiques. Les dificultats evolutives inclouen els dèficits en processos psicològics i que impliquen habilitats bàsiques per als aprenentatges escolars. Aquestes dificultats es divideixen entre primàries (dificultats perceptives, d'atenció i de memòria) i secundàries (dificultats en el pensament i el llenguatge). Per una altra banda, les dificultats acadèmiques inclouen els problemes que els nens presenten en l'adquisició dels aprenentatges dels continguts escolars i que es concreten en dificultats en la lectura, en l'escriptura, en el lletreig/expressió escrita i en l'aritmètica.

Bernice Wrong (1996), per la seva banda, va proposar una classificació similar que incloïa tant les dificultats acadèmiques com les no acadèmiques (veure taula 1). Les dificultats no acadèmiques inclouen els problemes visomotors, els problemes en el processament fonològic, els del llenguatge, els de memòria i els perceptius. Per la

seva banda, les dificultats acadèmiques fan referència als problemes en lectura, lletrejar, escriptura i matemàtiques.

Taula 1. Classificació de les dificultats d'aprenentatge de Wong (1996).

Dificultats d'aprenentatge	No acadèmiques	Problemes visomotors	Fi
			Gros
		Problemes de processament fonològic	
		Problemes de llenguatge	
		Problemes de memòria	Memòria visual
			Memòria auditiva
		Problemes perceptius	
	Acadèmiques	Lectura	
		Aritmètica/matemàtiques	
		Lletreig	
Esctura		Mecànica	
		Composició	

Finalment, Padget (1998) va proposar una classificació de les dificultats de l'aprenentatge a partir dels resultats d'investigacions neuropsicològiques i educatives. Aquest autor redueix les dificultats a tres tipologies: els problemes de comprensió oral, els problemes en lectura i els problemes de raonament i càlcul matemàtic. Des d'aquest punt de vista, les dificultats de l'aprenentatge es relacionen amb tres habilitats bàsiques que es treballen en el marc escolar: llenguatge oral, llenguatge escrit i matemàtiques. A més a més, Padget considera que la comprensió oral i les habilitats bàsiques de la lectura són els símptomes nuclears de les dificultats de l'aprenentatge, mentre que l'expressió oral, la comprensió de la lectura i l'expressió escrita constitueixen els símptomes secundaris.

Malgrat l'àmplia tradició del terme *dificultats d'aprenentatge* a la cultura anglòfona, pel que fa al nostre país, fins fa ben poc, aquest no ha gaudit d'un gran ús i, en molts casos, la seva concepció ha estat diferent de la que és acceptada i compartida internacionalment (Jiménez i Hernández-Valle, 1999). A l'estat espanyol, amb la promulgació de la Llei Orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'ordenació general del sistema educatiu (LOGSE), el terme dificultats d'aprenentatge (DA) va quedar

enfosquit a favor del de Necessitats Educatives Especials (NEE). En aquest context es parlava d'un continu en què en un dels extrems estarien les NEE permanents i més greus (per exemple, sensorials, físics, motors i intel·lectuals), i en l'altre les transitòries o més lleus (García, 1995; Suárez, 1995). Des d'aquesta perspectiva, les NEE eren identificades quan els alumnes no aprenien en el context de l'aula amb els recursos ordinaris i s'observava un desfasament entre ells i els seus companys en els aprenentatges bàsics que els corresponien per edat, amb independència de que aquestes dificultats es degueren a deficiències sensorials, mentals, motrius, socioambientals o ètniques. No obstant això, amb la publicació de la Llei Orgànica 2/2006, de 3 maig, d'educació (LOE), apareix per primera vegada en la legislació educativa espanyola el terme de "Dificultats específiques d'aprenentatge". Concretament es recull en el títol II (capítol I) dedicat a l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu.

Segons el cinquè informe Faros (Observatori de la Salut de la Infància i l'Adolescència, García-Tornel et al., 2011) al voltant d'uns 60.000 alumnes a Catalunya i prop de 400.000 a Espanya presenten alguna DA.

2. Fonamentació del Pràcticum

El Pràcticum és un espai de formació que vol ser un referent per a la pràctica professional. Ara bé, aquesta referència implica necessàriament que ens plantejem com a qüestió prèvia quina imatge del professional volem construir, quina funció social creiem que ha d'assumir i, pel que fa a aquesta imatge, quin tipus de competències ha de presentar. Per aquesta raó, el conjunt de les matèries que s'han de cursar durant els estudis, l'ordre en què es presenten i el tipus de tasques que es proposa contribueixen a crear una experiència de construcció professional que conclou amb el Pràcticum. És, doncs, una concreció, un exercici d'integració de tots els aspectes que s'han anat construint al llarg de la formació i que, en darrera instància, determina l'autoimatge que el col·lectiu professional té de si mateix. Alhora, aquesta autoimatge es projecta en la realitat en què s'exercirà la professió.

Matthew Lipman

Les pràctiques són respecte a l'acció el mateix que les creences respecte al pensament.

La idea de *pràctica* és present en diverses assignatures del conjunt que formen el pla d'estudis del Màster. En aquest sentit, val la pena clarificar les possibilitats dels conceptes *pràctica* i *Pràcticum*, el tipus de relació que s'estableix entre tots dos conceptes i la manera com l'un porta a l'altre. Tot seguint Buj (1996, pàg. 108 i seg.), cal distingir *tres esglaons* en la pràctica.

- En el **primer esglaó**, la pràctica té un caràcter il·lustratiu i segueix a una exposició teòrica. Fer una «pràctica» consisteix a fer la comprovació empírica d'un element que s'ha exposat conceptualment.
- El **segon esglaó** de la pràctica implica l'aprenentatge de tècniques concretes. Com en el cas anterior, hi ha una exposició teòrica prèvia, però, a diferència de l'anterior, no es tracta només de fer una comprovació, sinó que cal fer un entrenament específic en un context de laboratori o en una situació real molt dirigida.
- Finalment, el **tercer esglaó** de la pràctica és qualitativament diferent dels altres dos perquè implica el coneixement de les condicions reals en què es produeix una acció professional, i no és posterior a una exposició teòrica prèvia, sinó que requereix un aprenentatge específic de la mateixa realitat on té lloc l'experiència. Per a aquest autor, en aquest tercer nivell és quan realment es produeix el Pràcticum, perquè implica vivència, coneixement de la realitat professional, adequació a les seves característiques, reflexió i creativitat. Com es pot veure, supera àmpliament la idea de «fer un assaig», perquè no consisteix només a aplicar un saber molt tancat, sinó a *utilitzar* de manera creativa i adequada al context tot el conjunt de matèries que s'han integrat al llarg dels estudis. Aquest ús posa en evidència el grau d'integració dels coneixements adquirits i la intuïció creativa de la persona que té l'experiència de Pràcticum.

Algunes referències teòriques

Imbernon, F. (1994). *La formación y el desarrollo profesional del profesorado. Hacia una nueva cultura profesional*. Barcelona: Graó.

Leirman, W. (1996). *Cuatro culturas en educación*. Madrid: Cauce Editorial.

Sáez, J. (1999). «Modelos comunitarios. El enfoque comunitario». A: E. J. Ortega (1999). *Pedagogía social especializada*. Barcelona: Ariel.

També pot ser interessant consultar l'obra de C. Jonckheere (1980), *Images de l'éducateur*, Éditions IES (col·l. «Les Champs Professionnels»), en la qual l'autor fa un recull d'una gran diversitat d'imatges.

Dit amb unes altres paraules, mentre que els dos primers esglaons són una experiència de socialització professional, el tercer és una experiència de socialització «en la pràctica».

Com es pot veure, la qüestió de la imatge professional que hom té, no és pas un assumpte menor. Als estudis de la UOC, es busca la formació d'un professional reflexiu, crític i investigador (aspectes que desenvoluparem més endavant). Per aquesta raó, l'experiència del Pràcticum s'ha de portar a terme en un context professional, en contacte amb les dificultats reals i amb la finalitat explícita d'experimentar què significa la pràctica professional

El concepte (i ahora l'interrogant) que hi ha darrere de tota la reflexió sobre la formació per a la pràctica és el de **competència**. El que es persegueix és que el professional sigui *competent* per a entendre i ser capaç de resoldre demandes complexes en entorns també complexos. Ara bé, de quines competències parlem? Com ja hem vist anteriorment, cadascuna de les imatges professionals té associada un ventall de competències. A continuació desenvoluparem algunes idees entorn de dos grans paradigmes que serveixen de referència per a construir les imatges professionals.

Competència

La competència involucra la habilidad de enfrentar demandas complejas, apoyándose y movilizando recursos psicosociales (incluyendo destrezas y actitudes) en un contexto particular (OCDE, 2004, pàg. 3)

2.1. La racionalitat tècnica

Com ens indiquen Gimeno Sacristán (1987) i Sáez (1997), el paradigma tècnic es basa en la idea que el professional ha de ser una persona preparada per a respondre eficientment a qualsevol exigència que se li pugui demanar dins d'una situació professional, mitjançant l'aplicació de les competències amb què s'ha format. Ha de ser una persona especialitzada, un bon dominador d'una tècnica acurada que li permeti aconseguir el que se li demana. Té uns coneixements fragmentaris de la seva professió en detriment d'una dimensió intel·lectual més global, però, en contrapartida, està format en competències, és a dir, aparentment ha desenvolupat els sabers necessaris per a fer eficaçment una tasca que, sumada a les tasques especialitzades d'altres professionals, se suposa que dóna resposta a la globalitat de la problemàtica que es tracti. En realitat, aquest professional ha assolit el que anomenem la dimensió tècnica de la competència (allò que fa que sigui eficaç fent la feina), però no pas la dimensió teleològica (allò que fa que el que fa tingui sentit). En aquesta concepció, la idea de competència fa referència a coneixements aplicables molt concrets, mesurables, que es poden aplicar de manera quasi mecànica.

Lectura recomanada

Algunes de les idees que s'exposen a continuació són extrems de G. Riberas, J. Vilar, P. Pujol (2003). *Disseny de les intervencions socioeducatives*. Barcelona: Pleniluni.

En aquest enfocament, els dissenys i les aplicacions corresponents són coses diferents, de manera que hi ha experts que tenen com a funció

la reflexió i el disseny, mentre que d'altres duen a terme les activitats planificades. Això implica la separació radical entre la teoria i la pràctica educativa, i una circulació vertical del coneixement. Es dóna molta importància al resultat de l'aprenentatge, el nivell del qual es determina mitjançant els criteris de conducta que estableixen els objectius.

Aquest model ha anat adquirint autonomia fins a desvincular-se d'un marc de comprensió de la realitat en què té lloc, i s'ha convertit en una gestió científica dels sabers, descontextualitzada dels entorns socials en els quals es produeixen els fenòmens que es presenten.

El paradigma tècnic

- Es dóna importància al resultat dels aprenentatges.
- No es tenen en compte les característiques individuals.
- La tasca professional es basa en coneixements concrets, avaluable i mecànics.
- La metodologia és introspectiva.
- No es té en compte el context, la realitat socio-cultural.

2.2. El paradigma crític i el plantejament reflexiu

Com a alternativa al model anterior, trobem els models basats en la participació activa i crítica del professional, tant pel que fa a la seva pròpia formació com al disseny d'accions (ja com a professional). Aquests segons models s'han tractat des de diferents perspectives, cadascuna de les quals posa l'èmfasi en un aspecte. Així, mentre que alguns insisteixen en la idea de *reflexió* (Schön, 1988), altres destaquen el concepte d'*investigació* (Stenhouse, 1987; Elliot, 1989), mentre que d'altres prioritzen la dimensió *crítica* (Gimeno Sacristán, 1987; Sáez, 1997, 1999). Des del nostre punt de vista, aquests tres enfocaments són complementaris, per la qual cosa fem servir l'expressió *professional reflexiu* de manera genèrica, incloent-hi la dimensió investigadora i crítica (Vilar, 1999, pàg. 401).

Aquesta concepció parteix de la idea de complexitat, dinamisme i obertura de les realitats educatives. El professional està immers en uns contextos que cal analitzar i comprendre abans d'estructurar les actuacions que durà a terme amb relació al que s'hagi considerat prioritari en aquell context. Això fa que els dissenys siguin molt contextualitzats i que no sigui possible l'aplicació automàtica d'estratègies tancades que s'han elaborat al marge de la realitat on es treballa.

Des d'aquest punt de vista, el professional es converteix en un agent actiu dins de la construcció del saber professional, perquè no aplica directament estratègies preestablertes, sinó que construeix respostes «a mida» per a cada necessitat. Entre les seves destreses, doncs, trobarem tot un ventall d'habilitats que capaciten per a la recerca, l'anàlisi i la creació.

El seu treball no ha de ser tant aconseguir uns objectius prefixats, com treballar d'una manera creativa i investigar l'arrel dels diversos moments del procés d'intervenció. A diferència de l'orientació anterior, no rep una formació tancada, entre altres qüestions perquè està en una professió dinàmica i canviant que no té respostes prefixades, sinó que s'ha d'anar construint en cada context. És a dir, es requereix un grau de creativitat elevat i no tant de capacitat per a reproduir receptes tancades.

La diferenciació entre teoria i pràctica deixa de ser-ho per a convertir-se en relació. Aquesta relació cal redefinir-la, perquè el concepte *teoria* presenta una gamma de possibilitats molt àmplia: el disseny de la intervenció implica la integració de coneixements de diferents disciplines (pedagogia, psicologia, logopèdia,...), des de les que donen un sentit i una orientació a l'activitat professional, fins a les que contribueixen a fer-ne un bon disseny tècnic. És a dir, una intervenció correcta ha d'exigir de la persona que actua una base diversa de coneixement teòric, si realment es vol que aquesta intervenció respongui al projecte més ampli d'autonomia de la persona amb la qual es treballa. Així doncs, aquests models de formació atorguen al professional un pes més gran del que se li dona en els espais de decisió sobre els projectes, alhora que li exigeixen més professionalització, és a dir, un esforç més gran per a establir relacions amb els estaments tradicionalment teòrics, que li serveixin per a construir un comportament més fonamental.

Teoria i pràctica
Ens interessa destacar la relació entre teoria i pràctica més que no pas el seu enfrontament.

Com es pot comprendre, l'organització tant de l'anàlisi de la realitat com del coneixement s'estructura entorn de la idea d'**investigació-acció**, és a dir, de la reflexió i l'acció de caràcter circular a partir de la interacció amb la realitat. L'acció ha de recolzar en una reflexió encaminada a entendre el context de la praxi, i el currículum s'ha d'elaborar considerant les condicions concretes del món en què es desenvolupa. En aquesta concepció, cal dissenyar estratègies basant-se en mètodes generals que embarquin els destinataris en experiències complexes. La qüestió no és tant l'explicitació minuciosa d'objectius, com l'elaboració d'experiències riques i generadores d'aprenentatges.

Des d'aquest punt de vista, el treball dels professionals que atenen a nens amb dificultats de l'aprenentatge i trastorns del llenguatge es fa juntament amb altres professionals que aporten coneixements que serveixen per a construir noves propostes d'interpretació de la realitat. La distinció tradicional entre persones que es dediquen a la teoria i les que es dediquen a la pràctica perd el sentit per a convertir-se en un marc de col·laboració i construcció conjunta ric en què els rols es desdibuixen davant d'una tasca comuna, com és l'estudi d'un aspecte de la realitat.

Metodològicament, aquest estil de treball entre *qui pensa*, *qui dissenya* i *qui aplica el saber* dona una nova perspectiva de caràcter cooperatiu que es fa imprescindible en entorns en què les problemàtiques són dinàmiques i canviants. Com ja deveu haver descobert, aquesta relació funciona dins del model de la investigació-acció, segons el qual el professional segueix els quatre punts bàsics del que anomenem l'*espiral autoreflexiva*, és a dir, planifica la seva actuació, aplica les accions previstes en el disseny inicial, observa els efectes que s'han produït, els analitza i en treu conclusions que reverteixin directament sobre la planificació inicial, de manera que reorienta el procés.

Quatre punts bàsics per a treballar des de la investigació-acció (procés de retroalimentació; espiral autoreflexiva)			
Planificar les actuacions que s'han de portar a terme.	Actuar sobre la realitat a partir del disseny inicial.	Observar els efectes que s'han produït.	Analitzar i treure conclusions per a tornar a planificar i actuar novament: reorientació del procés.

Des d'aquesta perspectiva, els dissenys tenen un caràcter dinàmic, canviant i progressiu, es constitueixen en forma de sistema obert, contextualitzats, fets «a mida» per a col·lectius clarament definits; és a dir, parlarem de projectes no generalitzables a qualsevol situació, no estàndard, tot i que les línies generals puguin tenir una certa possibilitat de ser generalitzades.

El paradigma crítico-reflexiu

- Importància del procés d'aprenentatge.
- La tasca professional es basa en la participació activa i crítica, tant pel que fa a la formació, com al disseny de les intervencions.
- Es concep el professional com un investigador.
- Té en consideració les característiques singulars de l'individu.
- La seva metodologia és cooperativa.
- El context té una importància decisiva en els seus plantejaments i actuacions professionals.

2.3. Professionalitat restringida i ampliada

Els models que acabem de veure ens ajuden a caracteritzar dues grans maneres d'entendre la idea de professió, com són la professionalitat ampliada i la professionalitat restringida. Per desenvolupar aquest punt, seguirem la classificació que fa Hoyle (citada per Imbernon, 1994, pàg. 30).

La **professionalitat restringida** concep la tasca de manera limitada a l'acció per a la qual un professional s'ha format, habitualment dins d'un marc tecnocràtic de competències tancades, que s'apliquen en un context molt delimitat (l'aula, el grup educatiu, etc.) i que estan clarament adreçades a l'acció resolutiva de caràcter immediat, i no tant a la reflexió.

La **professionalitat ampliada** concep la tasca de manera equilibrada entre l'ús immediat de competències concretes en un marc molt delimitat i la reflexió sobre els problemes que cal abordar i la funció social que s'assumeix en l'exercici professional, dins d'una actitud predisposada i oberta a la construcció de coneixement i de transformació social.

Mentre que la primera concepció es correspon amb el paradigma tècnic de formació en competències, la segona es relaciona directament amb el paradigma reflexiu o crític.

Gràficament, es plasmarien de la manera següent (Hoyle, citada per Imbernon 1994, pàg. 30):

Professionalitat restringida	Professionalitat desenvolupada
<ul style="list-style-type: none"> – Destreses professionals derivades d'experiències. – Perspectiva limitada al que és immediat	<ul style="list-style-type: none"> – Destreses derivades d'una reflexió entre experiència i teoria. – Perspectiva que conté un ampli

<p>en el temps.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Esdeveniments i experiències del context educatiu percebuts aïlladament. – Metodologia fonamental introspectiva. – Valoració de l'autonomia professional. – Limitada participació en activitats professionals no relacionades exclusivament amb la pràctica professional. – Lectura poc freqüent de literatura professional. – Participació en tasques limitades de formació en cursos pràctics. – L'acció es veu com una activitat intuïtiva. 	<p>context social de l'educació.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Esdeveniments i experiències del context d'intervenció percebuts amb relació a la política i les metes que s'hagin marcat. – Metodologia fonamental cooperativa. – Valoració de la col·laboració professional. – Alta participació en activitats professionals addicionals a les seves intervencions en el context de treball. – Lectura regular de literatura professional. – Participació considerable en tasques de formació que inclouen cursos de naturalesa teòrica. – L'acció es veu com una activitat racional.
--	--

Des del nostre punt de vista, el professional s'ha de formar en aquesta segona direcció, la qual, tot i que planteja reptes complexos, és la que s'ajusta millor a un tipus de professió caracteritzada pel fet de ser dinàmica, canviant i complexa. Precisament, el fet d'estar exposat permanentment a situacions noves amb unes altes dosis de crisi, requereix una capacitació per a gestionar d'una manera adequada aquest marc d'incertesa. Els professionals en aquests contextos requereixen d'una formació específica per a moure's en entorns d'aquesta naturalesa, cosa que no aporta la formació tecnocràtica o de competències, molt pensada per a situacions estables i ben definides.

Amb tot el que hem vist fins ara, podem incidir en la qüestió següent, com a conclusió d'aquest primer apartat:

El Pràcticum és una experiència d'integració, en un context professional dels coneixements adquirits i les capacitats, habilitats i actituds desenvolupades, però, alhora, també és una experiència d'aprenentatge, perquè s'experimenta per primera vegada la globalitat del rol professional. Tot plegat suposa una immersió en un entorn complex, amb regles i formes de fer que li són pròpies, com és el cas dels entorns professionals..

3. Estructura organitzativa del Pràcticum.

A través del pràcticum, s'espera que l'estudiant transfereixi les competències desenvolupades prèviament en les diferents assignatures cursades en el Màster a un context professional concret. En un sentit ampli, l'estudiant haurà d'adequar les diferents estratègies, recursos i instruments de què disposa per a prevenir, identificar, avaluar i intervenir en dificultats de l'aprenentatge i trastorns del llenguatge i del desenvolupament de casos reals i concrets. Tot seguit, expliquem amb més detall les característiques generals del Pràcticum.

3.1. Disseny general del Pràcticum i requisits.

El Pràcticum és una assignatura que es cursa habitualment en la fase final de la trajectòria de formació de l'estudiant, de manera que sigui possible aplicar els coneixements teòrico-pràctics adquirits al llarg dels estudis.

En aquest sentit, com que l'objectiu és que l'estudiant pugui aplicar els coneixements i les competències treballades en les diferents assignatures que comprenen el màster, cal que el Pràcticum estigui entre les últimes assignatures que es cursin. Per això, i sense que aquesta recomanació impossibiliti fer el Màster en un curs acadèmic, s'estableix com a **requisit general per a tothom que vulgui fer les pràctiques tenir aprovats un mínim de 20 crèdits en el moment de fer la matrícula del Pràcticum.**

El Pràcticum té un creditatge de 9 crèdits ECTS que equivalen a 225 hores de dedicació dels estudiants. Dins d'aquestes, s'estableixen dos tipus d'activitats bàsiques: **l'activitat presencial al centre** de pràctiques i **l'activitat virtual a l'aula** de la UOC.

Pel que fa al primer tipus d'activitat, es preveuen **100 hores obligatòries d'activitats presencials** en les institucions o centres relacionats amb l'àmbit d'especialització del màster. Pel que fa al segon tipus d'activitat, es preveuen 125 hores de treball virtual a l'aula, que es concreta en diverses activitats d'avaluació continuada a través de les quals s'analitza, es reflexiona i s'emeten judicis i avaluacions sobre l'activitat al centre, la qual es relaciona amb les competències desenvolupades al Màster. Les pràctiques es duen a terme en una situació real (entitat, institució educativa, empresa, etc.), amb la finalitat d'aplicar els coneixements i les capacitats adquirides al llarg dels estudis i de tenir una experiència d'exercici de

Requisits del Pràcticum

Cal haver cursat i superat 20 crèdits per a poder-se matricular al pràcticum.

Presencialitat del Pràcticum I

La presencialitat del Pràcticum comporta 100 hores de dedicació.

l'atenció de nens amb dificultats de l'aprenentatge i/o trastorns del llenguatge. Atenent aquesta finalitat, caldrà identificar una necessitat, tractar una mancança, solucionar un problema, crear algunes eines, construir uns materials, orientar un equip o qualsevol altra de les possibles tasques vinculades a l'atenció de les dificultats de l'aprenentatge i/o trastorns del llenguatge. Això implica que l'estudiant s'ha d'integrar en una realitat professional específica en la qual desenvoluparà les tasques que siguin necessàries per a assolir els resultats de la seva proposta de treball.

3.2. Selecció de centres.

Pel que fa a la selecció del centre, es preveuen dues situacions que expliquem tot seguit:

Situació 1. L'estudiant tria un dels centres proposats per la Universitat

Es tracta d'una oferta de places proposada des dels Estudis de Psicologia i Ciències de l'Educació de la UOC del qual depèn el Màster en Dificultats de l'Aprenentatge i Trastorns del Llenguatge. Cada semestre s'ofereixen places de pràctiques a partir dels convenis que la Universitat té establerts amb diverses institucions (centres col·laboradors). La llista de tots els llocs de pràctiques es fa pública a l'espai corresponent a *Secretaria /*

L'adjudicació de les places es fa a partir dels expedients dels estudiants que hi han optat.
--

Plans d'estudi / Dificultats de l'aprenentatge i trastorns del llenguatge / Pràcticum. Els interessats han de fer la sol·licitud del centre o centres on vulguin fer les pràctiques. Finalment, la Comissió d'Avaluació del Pràcticum, un cop estudiades totes les sol·licituds, farà l'assignació de places. En cas que el nombre de demandes per a una plaça sigui superior a l'oferta existent, l'assignació es resoldrà prenent en consideració l'expedient de l'estudiant. La resolució es comunicarà als interessants a través de la seva bústia personal abans de l'inici de la matriculació.

Per a fer la sol·licitud, cal que l'estudiant s'adrexi a l'espai següent del campus: *Secretaria / Plans d'estudi / Dificultats de l'aprenentatge i trastorns del llenguatge / Pràcticum (més informació sobre la matriculació d'aquesta assignatura a aquest espai).*

A l'espai de Secretaria es trobarà el formulari per a fer la **sol·licitud del centre de pràctiques** en els terminis que s'indiquin (durant el semestre previ al de la realització del Pràcticum). **És important respectar el termini de sol·licitud. No s'acceptarà cap sol·licitud fora del termini establert.**

Situació 2: L'estudiant proposa un centre

Per a acomplir la flexibilitat que prèviament hem anunciat, la situació 2 permet a l'estudiant cercar ell mateix el centre on farà les pràctiques. L'estudiant, per tant, pot proposar a la universitat un centre relacionat amb l'atenció de les dificultats de l'aprenentatge i els trastorns del llenguatge on poder fer les pràctiques. És important que l'estudiant tingui disponibilitat horària per anar a realitzar les pràctiques al centre en l'horari que indiqui el tutor. Per aquest motiu, és necessari que l'estudiant acordi amb el tutor de centre l'horari, previ a fer la proposta d'un centre a la Universitat, per tal d'evitar possibles desacords una vegada iniciat el pràcticum. Els estudiants podran demanar, **de manera excepcional, fer el Pràcticum en el mateix centre o institució on treballen** (podeu veure més informació al punt 6 d'aquesta guia).

Per a fer la sol·licitud, cal que l'estudiant s'adrexi a l'espai següent del campus: *Secretaria / Plans d'estudi / Dificultats de l'aprenentatge i trastorns del llenguatge / Pràcticum (més informació sobre la matriculació d'aquesta assignatura a aquest espai).*

A l'espai de Secretaria es trobarà el formulari per a fer la **sol·licitud del centre de pràctiques** en els terminis que s'indiquin (durant el semestre previ al de la realització del Pràcticum). **És important respectar el termini de sol·licitud. Cal que l'estudiant faciliti totes les dades del centre i del tutor del centre que es demanen a la sol·licitud per tal de poder validar la proposta. No s'acceptarà cap sol·licitud fora del termini establert, ni tampoc cap sol·licitud incompleta.**

Un cop s'hagi acabat el termini per a fer la proposta de centre, la Comissió d'Avaluació del Pràcticum, després d'estudiar les sol·licituds, aprovarà l'assignació de les places i les confirmarà als estudiants implicats. De la mateixa manera que en el cas anterior, la resolució es farà arribar a la bústia personal dels estudiants abans de l'inici de la matriculació.

3.3. Procediment general del Pràcticum i assignació de places.

El Pràcticum té unes particularitats pròpies pel fet de ser l'única assignatura en la què es requereix un percentatge de temps de presència en un centre. Per aquest motiu, **el procés que ha de seguir l'estudiant abans de la matriculació és molt rigorós i cal complir-lo respectant tots els terminis establerts.**

A continuació s'expliquen els passos que cal seguir abans de matricular-se del Pràcticum:

- En primer lloc, cal que l'estudiant estigui **atent al període** en què s'ha de fer la sol·licitud del centre. El tutor informarà a l'estudiant d'aquest termini; a més, també sortirà publicat a l'espai d'informació del Pràcticum de *Secretaria Secretaria / Plans d'estudi / Dificultats de l'aprenentatge i trastorns del llenguatge / Pràcticum*. **És important respectar el termini de sol·licitud. No s'acceptarà cap sol·licitud fora del termini establert.**
- Un cop establert el calendari, per tal d'emplenar la sol·licitud, l'estudiant ha de **llegir la guia del pràcticum i aclarir els dubtes amb el seu tutor**. És molt important que l'estudiant revisi que es compleixin els requisits establerts per a cursar l'assignatura.
- Una vegada llegida la Guia del pràcticum, i verificat l'acompliment dels requisits establerts, es poden **presentar ja les sol·licituds** mitjançant l'enllaç que trobareu a *Secretaria / Plans d'estudi / Dificultats de l'aprenentatge i trastorns del llenguatge / Pràcticum*. IMPORTANT: si la sol·licitud que es vol presentar és de situació 1, les dades del centre i del tutor ja estan registrades i no s'han de demanar. En el cas de ser un centre de situació 2, el responsable de la recollida de dades és l'estudiant. Cal recopilar aquestes dades i fer-les constar a la sol·licitud:

a) Dades de l'empresa/institució

- Nom legal de l'empresa/institució
- CIF
- Correspon al teu lloc de treball?
- Adreça completa de l'entitat (carrer, número i codi postal)
- Descripció de l'activitat de l'empresa/institució

b) Dades del Responsable Legal

- Nom i cognoms
- Càrrec del responsable legal de l'empresa/institució
- Correu electrònic
- NIF
- Telèfons de contacte

c) Dades de la persona de contacte al centre (institució o empresa)

- Nom i cognoms
- Telèfon
- Correu electrònic

d) Dades de la persona que serà el tutor/a de l'estudiant al centre

- Nom i cognoms
- Càrrec que ocupa
- Titulació del tutor
- Correu electrònic
- NIF

- Telèfon de contacte
- Data de naixement

Per tal de recollir aquestes dades podeu fer servir la **carta de presentació** que trobareu a Secretaria i també a l'annex 1 d'aquesta Guia. La manca de qualsevol dada de la informació que es demana, en el moment de registrar la sol·licitud, és motiu de denegació de la mateixa.

- Registrades les sol·licituds s'ordenaran en funció de les prioritats de l'estudiant.
- La comissió del pràcticum valorarà les sol·licituds i informarà a l'estudiant del resultat. Les sol·licituds que es valoraran seran aquelles que hagin estat registrades correctament a l'eina, en les terminis establerts i que continguin totes les dades que es demanen.
- L'estudiant podrà matricular l'assignatura un cop la comissió li confirmi que disposa d'una plaça validada.

3.4. Vinculació de la titulació de grau dels estudiants amb els llocs de pràctiques que poden triar

En el sistema universitari espanyol les titulacions de grau habiliten per a l'exercici professional. En canvi, els Màsters universitaris ofereixen una formació avançada, de caràcter especialitzat o multidisciplinari, orientada a l'especialització acadèmica i/o professional, o bé a promoure la iniciació en tasques investigadores.

Per tant, el Màster Universitari de Dificultats de l'Aprenentatge i Trastorns del Llenguatge complementa, amplia i especialitza la formació que els estudiants han adquirit en la seva titulació de grau. És a dir, que els estudiants podran realitzar en el seu exercici professional aquelles funcions que són pròpies de la seva titulació de grau.

Aquest fet fa que **els estudiants del Màster hagin de tenir un tutor de centre de pràctiques amb la mateixa titulació que la seva o que, malgrat no tenir la mateixa titulació, faci tasques que li'n són pròpies**. Això implica que els llocs on es pot realitzar el pràcticum tinguin com a principal restricció el fet de tenir un tutor que compleixi aquestes característiques. Seguidament es recullen els principals llocs on es poden portar a terme les pràctiques del Màster segons la titulació de grau de què disposa l'estudiant:

Titulació de Grau o Llicenciatura de l'estudiant	Llocs de pràctiques adequats
Diplomatura o Grau en Mestre	Llocs de mestre d'educació especial especialista en pedagogia terapèutica i mestre d'educació especial especialista en audició i llenguatge en centres ordinaris o centres d'educació especial així com en serveis educatius com CREDA o CREDAV
Llicenciatura en Psicopedagogia	Llocs de psicopedagog en serveis educatius (EAP, CREDA, CREDAV, SEEM, SEETDiC, o organisme corresponent a cada comunitat autònoma) o en un departament d'orientació. Llocs de psicopedagog en institucions dedicades a l'atenció de persones amb dificultats de l'aprenentatge i/o trastorns del llenguatge, gabinets públics o privats.
Llicenciatura o Grau en Psicologia	Llocs de psicòleg en serveis educatius (EAP, CREDA, CREDAV, SEEM, SEETDiC, o organisme corresponent a cada comunitat autònoma) o en un departament d'orientació. Llocs de psicòleg en institucions dedicades a l'atenció de persones amb dificultats de l'aprenentatge i/o trastorns del llenguatge, hospitals i/o gabinets públics o privats.
Llicenciatura o grau en Pedagogia	Llocs de pedagog en serveis educatius (EAP, CREDA, CREDAV, SEEM, SEETDiC, o organisme corresponent a cada comunitat autònoma) o en un departament d'orientació. Llocs de pedagog en institucions dedicades a l'atenció de persones amb dificultats de l'aprenentatge i/o trastorns del llenguatge, gabinets públics o privats.
Diplomatura o Grau en Logopèdia	Llocs de logopeda en serveis educatius (CREDA o organisme corresponent a cada comunitat autònoma), hospitals i/o gabinets públics o privats.
Diplomatura o Grau en Educació Social	Llocs d'educador social en institucions dedicades a l'atenció de persones amb dificultats de l'aprenentatge i/o trastorns del llenguatge com a unitats d'escolarització compartida (UEC), hospitals de dia, centres d'educació especial, etc.
Diplomatura o Grau en Treball Social	Llocs d'educador social en institucions dedicades a l'atenció de persones amb dificultats de l'aprenentatge i/o trastorns del llenguatge com serveis d'atenció a la infància en risc, serveis per a la promoció de l'autonomia personal i la atenció a la dependència, etc.
Diplomatura o Grau en Teràpia Ocupacional	Llocs d'educador social en institucions dedicades a l'atenció de persones amb dificultats de l'aprenentatge i/o trastorns del llenguatge com a centres d'educació especial, centres de dia, hospitals, centres socio-sanitaris, centres ocupacionals i de treball , etc.

Per a la tria del centre de pràctiques, s'oferiran diferents centres com a situació 1 distribuïts per cadascuna de les diferents titulacions d'accés al Màster. A més a més,

els estudiants podran proposar un o diversos centres com a situació 2 on fer el Pràcticum que també hauran de complir els requisits abans explicitats.

En aquest sentit, la Universitat Oberta de Catalunya té un conveni marc amb el Departament d'ensenyament per tal que els estudiants del Màster puguin fer el Pràcticum en els centres d'infantil, primària i secundària i als serveis educatius de titularitat pública d'aquest Departament. Aquests centres no s'ofereixen com a places de situació 1 però no cal signar cap conveni de pràctiques doncs ja comptem amb el conveni marc.

Cal destacar que les places als serveis educatius són limitades doncs es distribueixen i s'adjudiquen entre totes les universitats de Catalunya i això vol dir que la disponibilitat d'aquests centres sempre dependrà de l'oferta que es faci des del Departament.

Seguidament es recullen les **principals característiques dels serveis educatius**:

Equips d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP).

Els equips d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP) són un servei de suport i assessorament psicopedagògic i social als centres educatius i a la comunitat educativa. Els EAP desenvolupen les seves actuacions en els centres educatius i en el seu entorn amb estreta col·laboració amb els altres serveis i professionals del sector. D'acord amb allò que estableix el Decret 155/94, de 28 de juny, pel qual es regulen els serveis educatius, els EAP són serveis educatius de composició multidisciplinar que, en un àmbit territorial definit, donen suport psicopedagògic als centres docents. La seva intervenció, que requereix actuació directa en els centres, s'adreça als òrgans directius i de coordinació dels centres, al professorat, a l'alumnat i a les famílies, per tal de col·laborar a oferir la resposta educativa més adequada, especialment per als alumnes amb disminucions i per als que presenten més dificultats en el procés d'aprenentatge. L'àmbit territorial d'actuació dels equips d'assessorament i orientació psicopedagògica és el comarcal. No obstant això, podran tenir un àmbit territorial d'actuació diferent en funció de l'existència de necessitats específiques en una zona determinada.

Els equips d'assessorament i orientació psicopedagògica estaran integrats per professionals del cos de professors d'ensenyament secundari que reuneixin els requisits exigibles legalment per cobrir places de l'especialitat de orientació educativa. En funció de les necessitats socials existents en l'àmbit territorial d'actuació de cada equip d'assessorament i orientació psicopedagògica, el Departament d'Ensenyament

hi podrà incorporar professionals del cos de diplomats de l'Administració de la Generalitat, especialitat assistents socials. Les seves funcions són:

- Identificació i avaluació de les necessitats educatives especials dels alumnes, en col·laboració amb els mestres i professors, especialistes i serveis específics.
- Participació en l'elaboració i el seguiment dels diversos tipus d'adaptacions del currículum que puguin necessitar els alumnes, en col·laboració amb els mestres i professors, especialistes i serveis específics.
- Assessorament als equips docents sobre els projectes curriculars dels centres educatius pel que fa a aspectes psicopedagògics i d'atenció a la diversitat de necessitats de l'alumnat.
- Assessorament a l'alumnat, famílies i equips docents sobre aspectes d'orientació personal, educativa i professional.
- Col·laboració amb els serveis socials i sanitaris de l'àmbit territorial d'actuació, per tal d'oferir una atenció coordinada als alumnes i famílies que ho necessitin.
- Aportació de suport i de criteris tècnics psicopedagògics a altres òrgans de l'Administració educativa.
- Altres funcions que els atribueixi el Departament d'Ensenyament.

A cada centre educatiu se li assigna un professional que és el referent de les actuacions que l'EAP hi porti a terme i, tant com es pugui, un mateix professional atindrà els centres d'educació infantil i primària i d'educació secundària vinculats per garantir el seguiment de l'alumnat i la continuïtat de la intervenció. La periodicitat i l'horari d'atenció als centres educatius es proposarà d'acord amb les necessitats del sector, la planificació general de l'EAP i de les actuacions acordades en el pla d'actuació de cada centre.

Centres de recursos educatius per deficients auditius (CREDA).

Els CREDA són un servei educatiu específic de suport a l'activitat pedagògica dels centres en la seva actuació amb l'alumnat amb greus trastorns d'audició, llenguatge i/o comunicació que interfereixen en el seu desenvolupament personal, social i curricular. A més a més, donen atenció directa i orientació a aquest alumnat i a llurs famílies.

Es tracta d'un model de servei educatiu propi del nostre país. Actualment hi ha 10 CREDA a Catalunya que dirigeixen la seva activitat a un entorn educatiu ampli, un

servei o àrea territorial.

Els centres de recursos educatius per a deficients auditius tenen una composició multidisciplinària i estan integrats per professionals docents dels cossos que se citen a continuació, amb les titulacions o capacitacions que s'indiquen:

a) Professionals del cos de professors d'ensenyament secundari que reuneixen els requisits exigibles legalment per cobrir places de l'especialitat de

psicologia i pedagogia.

b) Professionals del cos de mestres amb titulació o diploma d'especialista en audició i llenguatge reconeguts oficialment.

Els centres de recursos educatius per a deficients auditius (CREDA) tenen assignades les funcions següents:

- a) Elaboració de materials educatius adaptats a les necessitats dels alumnes amb disminucions auditives i dels alumnes amb trastorns del llenguatge.
- b) Catalogació de recursos educatius adreçats als alumnes amb disminucions auditives i als alumnes amb trastorns del llenguatge, i oferta als serveis educatius i als centres docents.
- c) Atenció logopèdica a alumnes amb disminucions auditives i als alumnes amb trastorns del llenguatge.
- d) Col·laboració amb els equips d'assessorament i orientació psicopedagògica en la identificació i avaluació de les necessitats dels alumnes amb disminucions auditives i dels alumnes amb trastorns del llenguatge, i en l'orientació a les seves famílies.
- e) Assessorament als equips docents i als serveis educatius sobre ajuts tècnics, criteris per adaptar el currículum i estratègies metodològiques, que facilitin l'atenció als alumnes amb disminucions auditives i als alumnes amb trastorns del llenguatge.

f) Aportació de suport i de criteris tècnics a altres òrgans del Departament d'Ensenyament.

g) Altres funcions que els atribueixi el Departament d'Ensenyament.

Els professionals del cos de mestres amb titulació o diploma d'especialista en audició i llenguatge realitzaran les seves funcions mitjançant actuacions directes en els centres mateixos.

Centre de recursos educatius per a deficients visuals (CREDV).

Els CREDV són un servei educatiu que en col·laboració amb l'ONCE dona suport a la tasca docent del professorat pel que fa a alumnes amb greus dèficits visuals i que, juntament amb els serveis educatius de zona, col·labora amb els centres educatius per donar suport, orientar i facilitar la seva adequació a les necessitats educatives específiques de l'alumnat amb ceguesa o greus trastorns de la visió, a més de proporcionar atenció directa i orientació a aquests alumnes i a llurs famílies.

L'actuació del CREDV està ordenada pel conveni de col·laboració establert entre el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya i l'ONCE-Barcelona (22.4.2002) amb la finalitat d'afavorir l'èxit escolar i l'equitat als alumnes amb dèficits visuals que interfereixen en el seu desenvolupament personal, social i curricular, fonamentades en:

- a) Orientació de la intervenció a partir de les necessitats educatives que les dificultats visuals generen en els alumnes,
- b) Orientació de l'atenció en el marc de l'escola inclusiva i a partir de l'ús de recursos propis del centre i el suport al professorat,
- c) Organització de la resposta educativa i l'atenció del CREDV als alumnes amb dificultats visuals a partir de les competències dels alumnes i de les necessitats d'accessibilitat i educatives específiques a compensar,
- d) Reserva de l'atenció a càrrec d'especialistes dels CREDV quan les dificultats visuals dels alumnes els dificulten l'accés a la dinàmica escolar i/o al currículum.

En cada un dels àmbits, el CREDV té assignades funcions comunes a tots els professionals del servei, funcions específiques relacionades amb un determinat perfil professional, funcions relacionades amb els serveis educatius de zona i funcions relacionades amb professionals d'altres serveis educatius específics, que es concreten en tres grans àmbits: alumnat i famílies, centres i professorat i zona.

a) Alumnat i famílies:

- Valoració i seguiment de les necessitats educatives i d'accessibilitat de l'alumnat amb deficiència visual, en col·laboració amb el/la psicopedagog/a referent del servei educatiu de zona.

- Atenció a l'alumnat amb dèficit visual que requereixi atenció dels mestres especialistes del CREDV complementària a les mesures que es proporcionin a partir dels recursos propis dels centres.

- Orientació i assessorament a les famílies dels alumnes amb dèficit visual.

b) Centres i professorat

- Suport a la tasca docent del professorat dels alumnes amb deficiència visual que reben atenció del CREDV, per a l'adequació de la seva activitat, en col·laboració amb el/la psicopedagog/a referent del servei educatiu de zona,

- Orientació al professorat dels centres d'escolarització dels alumnes amb deficiència visual per facilitar l'adequació a les necessitats educatives específiques d'aquest alumnat,

- Assessorament al professorat especialitzat dels centres d'escolarització dels alumnes amb deficiència visual per facilitar el desenvolupament de programes d'adequació a les necessitats educatives específiques d'aquest alumnat.

c) Zona

- Col·laboració amb el servei educatiu de zona en les funcions comunes de formació permanent del professorat sobre processos d'ensenyament i aprenentatge i estratègies que facilitin l'adequació a les necessitats educatives específiques per a l'alumnat amb deficiència visual,

- Col·laboració amb el servei educatiu de zona en les funcions comunes d'assessorament, informació i préstec de materials didàctics i altres recursos educatius que facilitin l'adequació a les necessitats educatives específiques per a l'alumnat amb deficiència visual.

Actualment a Catalunya hi ha 5 CREDV (Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona, Tortosa) i també es compta amb un Centre de Recursos Educatius per a Deficients Visuals a Barcelona

amb el qual es completen els serveis dedicats a l'atenció d'aquest col·lectiu.

Servei educatiu de suport a l'atenció a l'alumnat amb discapacitat motriu (SEEM)¹.

El servei educatiu de suport a l'atenció a l'alumnat amb discapacitat motriu (SEEM) és un servei educatiu de suport a la tasca docent del professorat, i a l'activitat pedagògica dels centres per a l'adequació de la seva actuació a les necessitats educatives especials de l'alumnat amb greus dificultats motrius. També dóna atenció i orientació a aquest alumnat i a les seves famílies. Aquest servei educatiu té assignades les següents funcions:

- Col·laborar amb els assessors i les assessores psicopedagògics dels serveis educatius generals i específics en la identificació i l'avaluació de les necessitats educatives específiques de l'alumnat amb discapacitat motriu, en el seguiment de la seva evolució i en l'orientació a llurs famílies.
- Assessorar el professorat i els serveis educatius sobre ajuts tècnics, tècniques augmentatives de la comunicació i estratègies metodològiques que facilitin l'atenció a l'alumnat amb discapacitat motriu.
- Col·laborar en l'adaptació del currículum escolar i dels materials didàctics per tal d'adequar-los a les necessitats específiques que presenti l'alumnat amb discapacitat motriu.
- Facilitar materials adaptats per a l'atenció a les necessitats de l'alumnat amb aquesta discapacitat
- Coordinar l'actuació dels i les fisioterapeutes que intervinguin en centres de l'àmbit territorial que es determini per a la unitat.
- Contribuir a la formació i actualització dels professionals dels serveis educatius, professorat i altres agents de la comunitat educativa
- Altres funcions que li atribueixi el Departament d'Educació.

Servei de suport a l'atenció a alumnat amb trastorns generalitzats del desenvolupament i trastorns de conducta (SEETDiC)².

Els serveis de suport a l'atenció a alumnat amb trastorns generalitzats del desenvolupament i trastorns de conducta (SEETDiC) són serveis educatius que donen

---

¹ Aquest servei és experimental i, per tant, no està implantat a tot el territori, malgrat aquesta condició d'experimental fa molt de temps que l'ostenta.

² Ídem a la nota anterior.

suport a l'activitat dels professionals de l'educació per contribuir a adequar la seva actuació a les necessitats d'aquest alumnat. Les seves funcions son:

- Col·laborar amb els assessors psicopedagògics dels serveis educatius generals i específics en la identificació i avaluació de les necessitats de l'alumnat amb trastorns generals del desenvolupament i/o amb trastorns de conducta, en el seguiment de la seva evolució i en l'orientació a llurs famílies.
- Donar suport al professorat dels centres i als assessors psicopedagògics dels serveis educatius generals en la implantació de mesures educatives i psicosocials per a l'atenció a aquest alumnat.
- Coordinació -conjuntament amb l' EAP del servei educatiu general – amb professionals i recursos del camp de l'educació (UME, UEC, USEE...), del camp de la salut mental (CSMIJ, Hospitals de Dia, URPI...), i dels serveis socials per a l'atenció a l'alumnat amb trastorns de desenvolupament i trastorns de conducta.
- Aportar orientacions, estratègies i materials per a la resposta educativa en relació a aquest alumnat.
- Contribuir a la formació i actualització dels professionals dels serveis educatius, del professorat i d'altres professionals no docents.
- Altres funcions que li atribueixi el Departament d'Educació.

3.5. L'equip de professorat del Pràcticum

Aquesta assignatura, per la seva especial naturalesa, disposa d'un equip docent amb unes funcions i uns rols específicament dissenyats per a oferir a l'estudiant el seguiment i el suport que pot precisar al llarg de tot el procés educatiu.

Tot seguit es fa una breu explicació dels professors i col·laboradors que formen part d'aquest equip docent, així com de les funcions i el rol que tenen:

- **Tutor(e)s del programa de Màster:** En relació al Pràcticum, el tutor/a del programa assessora a l'estudiant sobre quan és més recomanable cursar-lo dins del seu itinerari formatiu. Tanmateix, el tutor/a té un paper important durant el procés de selecció i adjudicació del centre de pràctiques, i pot oferir consell específic a l'estudiant en aquest sentit.
- **Professor col·laborador de la UOC del Pràcticum:** És el docent amb qui l'estudiant tindrà contacte continuat i directe durant tot el període de pràctiques, principalment, a través de l'aula virtual de la UOC. En

aquest sentit, el professor col·laborador coordina, dinamitza i avalua el treball que cal que l'estudiant faci al llarg de l'assignatura. Per això, dóna suport a escala individual i grupal i manté un contacte personalitzat amb l'estudiant i amb el tutor del centre de pràctiques, per tal de garantir la coherència i la complementarietat entre l'activitat que l'estudiant desenvolupa al centre presencialment i la que desenvolupa a l'aula virtual. És, per tant, qui fa un seguiment individual de la concreció, el desenvolupament i l'avaluació de les activitats que l'estudiant fa, tant a l'aula virtual del Pràcticum com al centre. Tanmateix, és qui estableix les dinàmiques més adequades a l'aula virtual per a promoure l'intercanvi de vivències i experiències entre el grup d'estudiants i el professorat.

- **Professor/a responsable (coordinació del Pràcticum):** El professor/a responsable del Pràcticum té com a funció principal el disseny pedagògic del procés de pràctiques amb l'objectiu d'afavorir el desenvolupament i l'avaluació de les competències dels estudiants pròpies del perfil professional al voltant del qual s'articula el Màster. Tanmateix, coordina la *Comissió de Pràcticum*, que és la responsable de gestionar les relacions que s'estableixen entre els tres agents principals del Pràcticum —l'estudiant, el professor col·laborador de la UOC i el tutor de centre de pràctiques— i de vetllar per la qualitat de les estades al centres des d'un punt de vista estrictament educatiu, i sempre orientat a aconseguir l'assoliment dels objectius previstos al Màster. El professor/a responsable és també qui valora la idoneïtat de les sol·licituds d'estades de pràctiques que presenten els estudiants, d'acord amb els criteris prèviament estipulats.
- **Tutor de centre:** És la persona del centre pràctiques que acull a l'estudiant i l'orienta quant al context específic del centre, el col·lectiu i les dinàmiques i activitats que ha de fer durant la seva estada al centre. En el proper punt s'exposen detalladament el perfil que ha de tenir el tutor de centre i les funcions que se li atribueixen.

3.6. Tasques del tutor de centre

El tutor de centre de les pràctiques ha de ser un professional vinculat a la institució on es fan les pràctiques. Es responsabilitza de l'estada presencial de l'estudiant i, per

tant, de facilitar l'aprofitament que l'estudiant en pugui fer. El tutor de centre té bàsicament tres funcions:

- Acollir l'estudiant en el marc de la institució on es farà el Pràcticum.
- Explicar la missió del centre i el servei específic, així com el seu funcionament, tot fent possible l'accés a la informació i el contacte amb els diferents professionals i usuaris, per tal de facilitar el desenvolupament del projecte de pràctiques.
- Donar suport a l'estudiant en la detecció de necessitats i l'adequació del disseny i del desenvolupament del projecte al context concret. El seu acompanyament es farà de manera coordinada entre el tutor de centre i el professor col·laborador de la UOC, tot i que aquest últim és la figura principal d'orientació i avaluació de les pràctiques.

Tutor de centre

És qui acull l'estudiant, fa de referent i actua com a acompanyant seu en les hores de presencialitat en el servei on es duu a terme el Pràcticum.

Durant les pràctiques, el professor col·laborador (docent que orienta i assessora l'estudiant des de l'aula virtual) es posarà en contacte amb el tutor de centre al menys en tres ocasions (inici, desenvolupament i tancament), per tal de fer un seguiment acurat del treball de l'estudiant i d'establir una relació fluïda entre la universitat i el centre en benefici de l'estudiant.

El tutor rebrà per correu electrònic la *Guia del Pràcticum*, per tal de garantir la informació necessària sobre el procés, les funcions dels agents implicats i els resultats esperats.

Al final del període de pràctiques, el tutor del centre farà una valoració de l'estada de l'estudiant. Els aspectes concrets que ha de valorar estan recollits a la plantilla disponible en l'annex 2 d'aquesta *Guia del Pràcticum*. L'avaluació del tutor de centre suposarà un 30% de la informació (valoració) que el professor col·laborador fa servir per a avaluar la memòria de pràctiques.

Com ja hem dit, al final de la seva tasca el professional que ha exercit com a tutor de centre rebrà un certificat de la Universitat en el qual s'acreditarà aquesta funció.

3.7. Funcions del col·laborador docent

El Col·laborador docent és la persona amb la qual l'estudiant tindrà un contacte continuat al llarg de tot el període de pràctiques des de l'espai virtual de la UOC, ja que serà la persona que l'assessori i li doni guiatge al llarg del procés d'aprenentatge i de l'elaboració de les activitats corresponents.

Concretament, el professor col·laborador està previst que desenvolupi les tasques següents:

- Ajudar a l'estudiant a relacionar i aplicar els continguts teòrics i pràctics adquirits en les diferents assignatures del Màster amb la pràctica professional. Delimitar, amb l'estudiant, el tema d'estudi del Pràcticum.
- Proporcionar arguments que ajudin a veure les diferents perspectives des de les quals es pugui definir la proposta d'intervenció.
- Orientar en la recerca de documents, materials i referències relacionats amb el tema que s'estudia i en el qual s'intervé.
- Seguir el ritme de treball de l'estudiant i adaptar-se a les necessitats que vagin apareixent en les diferents fases.
- Resoldre els dubtes que vagin apareixent i reorientar el treball quan hi hagi algun entrebanc.
- Avaluat l'estudiant, a partir de la correcció dels treballs de l'avaluació continuada que elabori l'estudiant i de la memòria final, de les dinàmiques d'aula, de la informació que faciliti el tutor de centre i de qualsevol altre evidència rellevant per l'avaluació de l'assoliment dels objectius i el desenvolupament de les competències.

M. A. Zabalza

«El tutor és una persona forta i experimentada que defensa el tutorand de la novetat i de les incerteses dels inicis de qualsevol procés professional; és el professional tècnicament competent capaç d'anar-lo guiant per les tortuositats de l'exercici professional al qual el tutorand s'incorpora; i és la persona prudent i amiga que, si arribés el cas, també sabrà defensar-lo de les pressions i els conflictes als quals la seva pròpia inexperiència el podria conduir amb excessiva facilitat.»

4. Funcionament del Pràcticum

En aquest apartat es presenten els aspectes essencials de l'organització i el funcionament del Pràcticum. Després d'una descripció general de l'assignatura, s'exposen els objectius i les competències professionals que es pretenen desenvolupar. A continuació, es dona una llista dels continguts dels quals es tracta, i també s'exposa la metodologia de treball que es fa servir. Per acabar, es comenta l'estructura general de les activitats d'aprenentatge i els aspectes relatius a l'avaluació.

4.1. Competències professionals i objectius que es pretenen desenvolupar

El pràcticum és un espai de desenvolupament i d'avaluació de competències, i, com a tal, està previst el treball de les competències següents:

Competències bàsiques i generals.

- Capacitat d'aplicar els coneixements adquirits en entorns nous, entorns poc coneguts o contextos més amplis (o multidisciplinaris) relatius al seu camp d'estudi, amb la finalitat de resoldre problemes.
- Capacitat d'integrar coneixements teòrics i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis crítics a partir d'una informació incompleta o limitada, i que inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques (vinculades a l'aplicació dels coneixements i judicis).
- Capacitat per (de saber) comunicar conclusions -i els coneixements i raons últimes que les sustenten- a diferents públics especialitzats o no, de manera clara i sense ambigüitats.
- Capacitat per al disseny i la gestió de projectes professionals.
- Capacitat per a la presa de decisions.
- Capacitat per desenvolupar habilitats socials que possibilitin unes relacions interpersonals òptimes.
- Capacitat per treballar en equips interdisciplinaris.

Competències específiques.

- Capacitat per comprendre els aspectes fonamentals del desenvolupament, de l'aprenentatge escolar i de les prescripcions normatives i curriculars, amb l'objectiu d'ajustar l'atenció educativa als infants amb dificultats de l'aprenentatge i el trastorn del llenguatge.
- Capacitat per identificar els factors que determinen les dificultats d'aprenentatge i els trastorns del llenguatge, així com les alteracions que se'n deriven.
- Capacitat per identificar i valorar les diferències individuals dels nens/es que presenten dificultats d'aprenentatge i trastorns del llenguatge.
- Capacitat per conèixer i seleccionar les diferents estratègies, procediments i recursos més adequats per a la intervenció psicoeducativa en dificultats de l'aprenentatge i trastorns del llenguatge.
- Capacitat per dissenyar, desenvolupar i avaluar propostes d'intervenció ajustades a les necessitats educatives dels nens amb dificultats d'aprenentatge i trastorns del llenguatge.

Objectius de l'assignatura

La principal finalitat d'aquesta assignatura és que els estudiants tinguin una experiència professional real i guiada per un professor col·laborador. També és un objectiu d'aquesta assignatura potenciar el coneixement del professional que atén a nens amb dificultats de l'aprenentatge i trastorns del llenguatge per tal d'assolir, en funció de cada perfil dels estudiants, aquestos **objectius d'aprenentatge específics**:

- Ajustar l'atenció educativa dels nens amb dificultats de l'aprenentatge i trastorn del llenguatge d'acord amb els aspectes fonamentals del desenvolupament, de l'aprenentatge escolar i les prescripcions normatives i curriculars del sistema educatiu.
- Identificar i valorar les diferències individuals dels nens que presenten dificultats de l'aprenentatge.
- Aplicar les estratègies, els procediments i els recursos més adequats per a la intervenció psicoeducativa en dificultats de l'aprenentatge.
- Dissenyar, desenvolupar i avaluar propostes d'intervenció ajustades a les necessitats educatives dels nens amb dificultats de l'aprenentatge.

4.2. Continguts de l'assignatura

Dins del Pràcticum podem distingir diversos tipus de continguts. Bàsicament, podem destacar els següents:

- Contextualització del saber en realitats específiques.
- Ús dels coneixements específics per a la interpretació de les dificultats de l'aprenentatge i els trastorns del llenguatge.
- Característiques de la pràctica en l'atenció de nens amb dificultats de l'aprenentatge i els trastorns del llenguatge.
- Destreses vinculades a la investigació-acció (coneixement de la realitat, elaboració d'hipòtesis de treball, elaboració d'estratègies d'actuació, etc.).
- Actituds i valors necessaris en la intervenció de nens amb dificultats de l'aprenentatge i els trastorns del llenguatge.

Com es pot veure, aquests continguts s'han treballat en les diferents assignatures que formen el pla d'estudis del Màster. Per tant, es dóna per feta la seva integració. La diferència substancial és que ara caldrà implementar-los a la realitat específica que és el lloc de pràctiques.

4.3. Metodologia desenvolupada en el Pràcticum

El Pràcticum es construeix fonamentalment com a procés d'aproximació a la realitat estudiada. És a dir, l'estudiant no només fa, sinó que alhora reflexiona sobre la seva manera de fer. Ara bé, per a poder dur a terme tot aquest treball, l'estudiant rep el suport del tutor del centre i del professor col·laborador del Pràcticum, i també el suport dels companys que formen part de la mateixa aula virtual.

4.3.1. *El seguiment individualitzat (o tutorial)*

L'estudiant del Pràcticum disposa de dos suports principals: el tutor de centre i el col·laborador docent de la UOC.

Quant al primer, principalment, i tal com ja hem dit, li facilita l'acolliment al centre, li presenta a la resta de professionals, i li ajuda a tenir una representació adequada del context d'intervenció perquè pugui dur a terme el procés de pràctiques. La funció principal del tutor del centre és orientar i acompanyar l'estudiant en la realització de les pràctiques per tal d'optimitzar la seva funció educativa.

Quant al segon, el col·laborador docent de la UOC, té fonamentalment el rol d'acompanyament de l'estudiant al llarg de tot el procés d'aprenentatge. A través de l'aula virtual, el col·laborador docent estableix una relació continuada amb l'estudiant per tal de fer un seguiment efectiu del seu desenvolupament a través, principalment, de la realització d'activitats que realitza l'estudiant i que son avaluades pel col·laborador docent. És doncs, molt important el retorn o feedback continuat que faci a l'estudiant del seu progrés. Tanmateix, ajudarà a l'estudiant a trobar els referents i els lligams entre les pràctiques que desenvolupi i els marcs teòrics de referència.³

Habitualment, la relació entre el professor col·laborador i l'estudiant es fa de forma virtual i asíncrona, o bé en l'entorn virtual del pràcticum (aula virtual), en la que els espais de comunicació son compartits amb la resta del grup (fòrum i tauler del professor, principalment), o bé des de la bústia personal, quan la naturalesa de la comunicació que calgui establir requereixi d'una certa privacitat.

4.3.2. *La interacció a l'aula*

En coherència amb el model educatiu de la UOC, al Pràcticum s'organitzen tot els recursos per a l'aprenentatge al voltant de l'activitat que l'estudiant ha de realitzar, de tal manera que disposi de les persones, els suports, la informació, l'assessorament i retroalimentació que necessiti en tot moment.

---

³ Les funcions concretes del col·laborador docent les podeu trobar a l'apartat 3.7 d'aquest guia.

En aquest sentit, l'espai en el que es centralitzen la major part d'aquests recursos és **l'aula virtual**, a través de la qual el professor col·laborador de la UOC fa el seguiment del grup i de cadascun dels estudiants, posant a l'abast de tots els recursos de què parlàvem, i facilitant la interacció entre els estudiants per tal de detectar possibles mancances, solucionar incidències, reconduir situacions, etc..

Tanmateix, a l'aula virtual es presenten i es donen les pautes per tal que els estudiants realitzin les activitats d'avaluació continuada (PAC), es posen en comú les possibles dificultats i solucions, i es compartexen els recursos i les estratègies que cadascú va trobant i/o desenvolupant. Els espais de comunicació grupal són, doncs, una eina bàsica per a fomentar les dinàmiques grupals i la resolució de problemes o dubtes, així com per mitigar la possible sensació de solitud de l'estudiant durant el procés.

Aquests espais de comunicació grupal de l'aula virtual són, com a mínim els següents:

- **Tauler del professor:** Com ja és ben sabut, serveix perquè tant el professorat responsable de l'assignatura com els professors col·laboradors facin comunicacions generals i donin orientacions bàsiques a tot el grup (orientacions generals de les activitats, terminis de lliurement d'aquestes, característiques que tenen, etc.). A més, és molt útil per a comunicar a tot el grup els aspectes que el professor col·laborador pugui anar detectant en el seguiment individual dels diferents projectes i que siguin interessants per a la resta del grup.
- **Fòrum:** És l'espai de relació informal entre el grup i, eventualment, amb el professor col·laborador. La finalitat principal d'aquesta eina és facilitar la comunicació entre les persones que constitueixen el grup, amb la intenció de compartir i comparar l'experiència de pràctiques i construir una xarxa de suport recíproc. Així doncs, es tracta de poder compartir al màxim les preocupacions, els dubtes i les formes de treball. Perquè això sigui possible, cada professor col·laborador fa servir el procediment que creu més adequat per a dinamitzar el grup. Per tant, el fòrum és un espai fonamental de treball compartit, el rendiment del qual dependrà de la predisposició a participar-hi dels diferents membres del grup, i de la capacitat de dinamització del professor col·laborador.
- **Debat:** És l'espai formal de comunicació del grup, en el què es proposen temes concrets per a la seva discussió i s'estableix un ordre, unes regles de funcionament que el grup segueix. Habitualment, cal obrir, dinamitzar i tancar el debat, una vegada finalitzat el termini o esgotat el tema de discussió. S'acostuma a fer el tancament amb un breu resum de les idees principals que han sortit, els acords i els desacords identificats, etc.

- **El bloc individual de l'estudiant:** espai que serveix de fil conductor de les pràctiques que realitza cada estudiant i que reflecteix la seva evolució al llarg de les mateixes.

En la mesura que sigui necessari i/o recomanable per a l'optimització del procés educatiu dels estudiants, s'integraran a l'aula d'altres **eines web 2.0** que permetin la construcció conjunta del coneixement, o el treball transversal d'algun/s aspecte/s de l'assignatura (wikis, portafolis, etc.).

4.4. Descripció general de les activitats

Les activitats són actuacions específiques amb les quals es pretén que els estudiants demostrin la feina realitzada en el centre i, per tant, la seva capacitat en l'exercici de la tasca professional. Les activitats del Pràcticum es divideixen en dos grups: presencials i virtuals.

4.4.1. Les activitats presencials (al centre)

Són les activitats que es fan en el centre de pràctiques. La tipologia de tasques pot ser molt diversa segons la titulació de l'estudiant, les funcions del tutor i les característiques del centre de pràctiques. En línies generals, les activitats inclouen, entre d'altres:

- Tasques de recerca d'informació i anàlisi que permetin contextualitzar i descriure el centre pel que fa a les característiques i l'organització. Es tracta de fer una aproximació tan real com sigui possible al funcionament del centre (més enllà del que es diu en la documentació oficial), a la seva dinàmica i al coneixement dels programes s'hi duen a terme en el centre.
- Tasques de fonamentació. És a dir, l'estudi teòric de les problemàtiques que es tracten en el centre.
- Tasques d'observació i anàlisi dels processos d'intervenció portats a terme pel tutor de centre de l'estudiant.
- Tasques de disseny, recerca i implementació. Planificació i implementació de les actuacions previstes amb l'especificació de les estratègies, les tècniques, els instruments, els materials i els recursos que cal emprar.

Com es pot veure, el ventall de tasques possibles és molt ampli i s'acaben concretant tant amb el professor col·laborador com amb el tutor de pràctiques.

4.4.2. Les activitats virtuals (a l'aula)

Són les activitats que es plantegen, es guien i s'avaluen des de l'aula virtual. Es tracta de les proves d'avaluació continuada que proposa i coordina el professor col·laborador. Aquestes activitats són les següents:

Activitat d'avaluació continuada 1: PAC1.

Anàlisi del context, del perfil/rol professional i proposta d'intervenció

Aquesta primera activitat té com a finalitat ajudar a l'estudiant a analitzar en profunditat el context concret on desenvoluparà les seves pràctiques, així com identificar els trets característics del perfil professional que hi treballa i el rol que desenvolupa. A partir d'aquesta anàlisi prèvia, l'estudiant ha de ser capaç d'elaborar una proposta d'intervenció que pugui portar a terme al centre.

Les pràctiques es duen a terme en una situació real (entitat, institució educativa, empresa, etc.), amb la finalitat d'aplicar els coneixements adquirits al llarg del Màster i de poder tenir una experiència aplicada i contextualitzada. Atenent aquesta finalitat, aquesta primera activitat es dedica a descriure les principals característiques del centre on l'estudiant farà les pràctiques i a identificar la proposta d'intervenció que portarà a terme. Aquesta proposta ha d'incloure un diagnòstic de la necessitat concreta sobre la què es vol actuar, la descripció de la proposta d'intervenció i el pla de treball que es portarà a terme (calendari, recursos i accions).

La necessitat detectada pot ser una mancança, un problema, o una oportunitat de millora, i es pot materialitzar en la creació d'algunes eines, materials, l'orientació d'un equip o qualsevol altra de les possibles tasques vinculades als professionals que atenen els nens amb dificultats de l'aprenentatge i els trastorns del llenguatge.

Això implica que l'estudiant s'ha d'integrar en una realitat professional específica en la qual desenvoluparà les tasques que siguin necessàries per a assolir els resultats de la seva proposta de treball.

Per tant, la proposta d'intervenció, que ha de contenir un pla de treball, és un instrument que té per objecte distribuir unes accions de naturalesa molt diversa durant un espai de temps concret. El tipus d'accions dependrà de les particularitats del context on es fan les pràctiques, del coneixement que l'estudiant pugui tenir d'aquest context, i del tipus de Pràcticum que es dugui a terme. A l'**annex 3** us presentem un guió per tal que elaboreu la vostra proposta de treball.

Aquesta activitat equival al 25% de la nota de l'avaluació continuada.

Activitat d'avaluació continuada 2: PAC2.

El diari de pràctiques

El diari de pràctiques és una activitat que té com a finalitat descriure el conjunt d'accions que es fan durant el procés de pràctiques, a través de la realització d'un bloc individual. Consisteix a fer el seguiment i reflexió sistemàtics tant de les accions que porta a terme el tutor de pràctiques del centre i de les quals l'estudiant n'és observador com d'aquelles en les quals l'estudiant té una major implicació i autonomia.

Per tant, el diari de pràctiques és el registre sistematitzat i ordenat de les accions que l'estudiant porta a terme al centre de pràctiques i de les reflexions sobre la pràctica que l'estudiant realitza. És el lloc idoni per a vincular allò que l'estudiant ha treballat de manera teòrica a les assignatures del Màster amb les seves experiències directes en el món laboral. Entre la diferents informació que l'estudiant pot recollir al diari cal destacar la informació relativa a:

- L'aplicació de diferents recursos i estratègies per a l'avaluació i identificació de les NEE dels nens amb dificultats i trastorns de l'aprenentatge i del llenguatge.
- L'aplicació de diferents recursos i estratègies per a la intervenció psicoeducativa en diferents dificultats i trastorns de l'aprenentatge i del llenguatge.

Es valora positivament quan:

- Es descriu una bona seqüència temporal d'accions que donen una idea de continuïtat.
- S'analitzen amb rigor les diferents accions o sessions (per exemple, no és el mateix dir «va anar bé» que valorar una situació a partir d'uns indicadors prèviament definits més o menys objectius).

Per tant, el més important del diari de pràctiques és que afavoreixi en l'estudiant la reflexió sobre la pràctica professional pròpia.

L'objectiu del diari de pràctiques és reflectir el dia a dia de les pràctiques, de manera que el professor col·laborador pugui veure d'una manera clara què fa l'estudiant i, quan pertoqui, el pugui ajudar.

Aquesta activitat equival al 25% de la nota de l'avaluació continuada.

Activitat d'avaluació continuada 3: PAC3

Memòria final del Pràcticum

Es tracta d'un document que desenvolupa de manera sistematitzada tot el treball realitzat: des del disseny inicial fins al resultat final, passant per totes les accions que s'havien indicat en el pla d'intervenció. És un document global que representa la concreció de tot un semestre de treball.

Aquest document es complementa amb el diari de pràctiques perquè, mentre que el primer indica les actuacions concretes i les possibles dificultats i entrebancs que poden haver aparegut, la memòria final és el resultat obtingut, la narració d'un esforç i l'evidència d'uns resultats. Les memòries poden tenir un gran ventall de presentacions possibles. Recomanem que l'estudiant acordi amb el professor col·laborador el model que s'adeqüi més al tipus de pràctiques que hagi fet. En qualsevol cas, **a l'annex 4 hi ha un proposta orientativa de guió** per a la formalització de la memòria, i **a l'annex 5 es fa una descripció dels aspectes formals de presentació**.

Per a saber si s'està fent una adequada elaboració de la memòria de pràctiques, cal mantenir un intercanvi freqüent i fluid amb el professor col·laborador, de manera que ell sàpiga a cada moment què es treballa, com es fa i quina és la finalitat respecte a la globalitat del projecte. Si aquesta informació no arriba al docent, difícilment es pot assegurar que el seguiment realment serveixi per a acompanyar el procés i reorientar el treball en cas que arribi a ser necessari. Per tal d'assegurar aquest seguiment continu, es proposaran unes dates de lliurament parcials dels diferents apartats de la memòria.

Aquesta activitat equival al 50% de la nota de l'avaluació continuada.

Resum de les tasques i activitats que els estudiants han de fer durant el Pràcticum

El treball regular i progressiu durant el semestre implica:

- Fer les **activitats presencials** al centre de pràctiques que possibiliti el desenvolupament del pla d'intervenció. El mínim d'hores establertes per al Pràcticum és de 100 hores.
- Conèixer un context professional concret i dissenyar una **proposta d'intervenció** que inclogui l'anàlisi del context i del perfil professional i un pla de treball detallat (temporalització d'activitats i recursos).

- Elaborar el **diari de pràctiques** per facilitar el seguiment del pla de treball per part del docent col·laborador.
- Elaborar la Memòria Final del Pràcticum, en la que s'integren totes les activitats realitzades i una valoració dels aprenentatges assolits, de forma reflexiva i crítica.

4.5. Avaluació de l'assignatura

En el context del Pràcticum, per la singularitat de l'espai de formació que representa, l'avaluació continuada (avaluació formativa), que és una proposta d'aprenentatge i avaluació progressiva, adquireix un protagonisme molt important. **És una condició indispensable que l'estudiant hagi fet un treball regular i progressiu.** També és necessari que aquest treball **s'hagi vinculat d'una manera adequada amb les activitats presencials.** Per a superar l'**avaluació continuada (AC)** és indispensable aprovar totes les activitats proposades. **Un suspens en una de les activitats d'avaluació continuada significa un suspens en la qualificació final i, per tant, l'estudiant no superarà l'assignatura.** Les qualificacions obtingudes en les activitats d'AC no es poden recuperar.

Per a aprovar el Pràcticum

Recordeu que per a superar el Pràcticum cal aprovar totes les activitats d'avaluació continuada (pla de treball i diari de pràctiques i la memòria final de Pràcticum).

L'avaluació final de l'assignatura també té en compte la valoració que emeti el tutor del centre de pràctiques (**vegeu l'annex 2, «Valoració del Pràcticum per part del tutor de centre»**), de tal manera que és necessària una valoració positiva per part del tutor de centre per a poder superar l'assignatura i, si la valoració és molt alta, es tindrà en compte per arrodonir a l'alça la nota final. Si l'avaluació del tutor de centre fos negativa, l'estudiant no podrà superar l'assignatura.

Per tant, la qualificació final de l'assignatura s'obté a partir de:

- La valoració del professor col·laborador.
- La valoració del tutor de centre.

Tanmateix, per a avaluar l'assignatura és una condició indispensable disposar del **certificat de les pràctiques** emès pel centre/institució/entitat de pràctiques, mitjançant el qual se certifiquen les hores de presencialitat de l'estudiant al centre (**vegeu l'annex 7, «Certificat de presencialitat»**).

Els originals dels documents de valoració del tutor de centre i el certificat de presencialitat hauran de ser enviats pel tutor, escanejats, a l'adreça de correu electrònic del professor col·laborador.

5. El Pràcticum Virtual.

El programa d'estudis d'aquest màster preveu la possibilitat de cursar el Pràcticum en la seva modalitat virtual.

5.1. Supòsits

Aquesta modalitat, que garanteix el desenvolupament de les competències associades amb les pràctiques, només està previst que es pugui cursar en els supòsits següents:

- **Supòsit 1:** Cursaran obligatòriament les pràctiques en la seva modalitat virtual tots aquells estudiants que no hagin accedit al màster a través d'una de les titulacions recomanades (Diplomatura o grau de Magisteri, Llicenciatura de Psicopedagogia, Llicenciatura o grau de Psicologia, Llicenciatura o grau de Pedagogia, Diplomatura o grau de Logopèdia, Diplomatura o grau d'Educació Social, Diplomatura o grau de Treball Social, o Diplomatura o grau de Teràpia Ocupacional).
- **Supòsit 2:** Podran cursar les pràctiques en la seva modalitat virtual aquells estudiants que acreditin un horari laboral totalment incompatible amb l'horari habitual dels centres de pràctiques (de 9h a 18h), i sempre que no pugui fer les pràctiques al mateix centre on treballa.

5.2. Plantejament metodològic

Les pràctiques virtuals es basaran en el mètode de cas de tal forma que els estudiants, a partir d'una informació inicial d'una realitat concreta, hauran d'iniciar i desenvolupar tot el procés de contextualització, avaluació, diagnòstic, i disseny de la intervenció.

L'assignatura de Pràcticum Virtual també s'estructura en els tres àmbits que es treballen al llarg del programa i que són:

- Dificultats i trastorns en l'aprenentatge.
- Trastorns en la parla i el llenguatge
- Trastorns en el desenvolupament

L'estudiant, en coherència amb els itineraris treballats al programa, escollirà en quin àmbit vol treballar.

Tota la informació detallada relacionada amb el plantejament metodològic i a la implementació del practicum virtual està descrita en el Pla docent i en els recursos específics elaborats per al desenvolupament dels casos.

6. Reconeixement del Pràcticum per l'experiència professional.

La Llei Orgànica 4/2007, de 12 d'abril, per la qual es modifica la Llei Orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'universitats, obre la porta al reconeixement de l'experiència laboral o professional a efectes acadèmics.

El programa de Màster de Dificultats de l'aprenentatge i trastorns del llenguatge preveu l'aplicació del RAEP a l'assignatura de pràcticum, i per tant, el reconeixement de les pràctiques en aquelles situacions en les que l'estudiant pugui acreditar una determinada experiència professional (vegeu annexos 6a i 6b).

7. Pràctiques al mateix lloc de treball

Els estudiants podran demanar, **de manera excepcional, fer el Pràcticum en el mateix centre o institució on treballen** sempre que es tracti d'un centre relacionat amb un àmbit d'atenció de les dificultats de l'aprenentatge i els trastorns del llenguatge i disposi d'un tutor de centre amb el mateix títol que l'alumne. En aquest cas, l'estudiant haurà de presentar un certificat signat pel director del centre i/o institució on realitzarà les pràctiques (veure annex 8) on es detalli quin serà l'horari dedicat a portar a terme les seves tasques laborals i quin es dedicarà a les pràctiques. A més de l'horari, ha de quedar clarament reflectit que les pràctiques es desenvoluparan en tasques diferents a aquelles que té encomanades en el seu treball. En aquest cas, el procediment a seguir serà el següent: l'estudiant presentarà el certificat al seu tutor UOC que valorarà si amb aquest s'acompleixen els requisits. En cas afirmatiu, el tutor donarà el vist-i-plau per tal que l'estudiant faci la sol·licitud de centre (situació 2) a l'aplicatiu corresponent.

8. Bibliografía.

- Buj, A. (1996). "El plan de estudios de la Diplomatura de Educación Social". En Lopez Herrerías, J.A. (Coord.) (1996). *El educador social: líneas de formación y de actuación*. Madrid. Guillermo Mirecki, editor.
- Elliott, J. (1989). *La Investigación-acción en educación*. Madrid: Morata.
- García, J. (1995). *Manual de dificultades de aprendizaje. Lenguaje, lecto-escritura y matemáticas*. Madrid: Narcea.
- García-Tornel, S.; Miret, P.; Cabré, A.; Flaquer, L.; Berg-Kelly, K.; Roca, G.; Elzo, J. i Lailla, J.M. (2011). *El adolescente y su entorno en el S. XXI. Instantánea de una década*. Esplugues de Llobregat: Hospital Sant Joan de Déu.
- Gimeno Sacristán, J. (1987): Las posibilidades de la investigación educativa en el desarrollo del currículum y de los profesores. *Revista de Educación*, 284, 245-270.
- Imbernon, F. (1994). La formación y el desarrollo profesional del profesorado. Hacia una nueva cultura profesional. Barcelona: Graó.
- Jiménez, J.E., i Hernández-Valle, I. (1999). A Spanish perspective on learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 32, 267-275.
- Jonckheere, C. (1980), *Images de l'éducateur*. Ginebra: Éditions IES.
- Kirk, S., i Chalfant, J. (1984). *Academic and Developmental Learning Disabilities*. Denver: Love.
- National Joint Committee on Learning Disabilities (1994). *Collective perspectives on issues affecting learning disabilities*. Austin, TX: PRO-ED.
- Leirman, W. (1996). Cuatro culturas en educación. Madrid: Cauce Editorial LOE (2006). Ley Orgánica 2/2006 de 3 de mayo, de Educación (BOE de 4 de mayo de 2006).
- LOGSE (1990). Ley Orgánica 1/1990 de 3 de octubre, de Ordenación General del Sistema Educativo. (BOE de 4 d'octubre de 1990).
- Padget, S.Y. (1998). Lessons from Research on Dyslexia: Implications for a Classification System for Learning Disabilities. *Learning Disability Quarterly*, 21, 167-178.
- Riberas, G., Vilar, J., Pujol, P. (2003). *Disseny de les intervencions socioeducatives*. Barcelona: Pleniluni.
- Sáez, J. (1999). «Modelos comunitarios. El enfoque comunitario». A: E. J. Ortega (1999). *Pedagogía social especializada*. Barcelona: Ariel.
- Schön, D. (1988). *El Profesional Reflexivo. Cómo piensan los profesionales cuando actúan*. Barcelona, Paidós.
- Stenhouse, L. (1987). *La investigación como base de la enseñanza*. Madrid: Morata.
- Sáez, (1997). La construcción de la Pedagogía social: Algunas vías de aproximación. A A. Petrusa (ed.) (1997). *Pedagogía social*. Barcelona: Ariel.
- Sáez, A. (1999). *De la representació a la realitat. Propostes d'anàlisi del discurs mediàtic*. Barcelona: Dèria editors/Blanquerna Comunicació (URL).
- Suárez, A. (1995). *Dificultades en el aprendizaje. Un modelo de diagnóstico e intervención*. Madrid: Santillana.
- Villar, L. (1999). Enseñanza reflexiva. En L. Villar. (coord.). *Un ciclo de enseñanza reflexiva. Estrategia para el diseño curricular*. Bilbao: Ediciones Mensajero.
- Wrong, B.L.Y. (1996). *The ABCs of Learning Disabilities*. San Diego: Academic Press.

9. Annexos

Annex 1: Carta de presentació per a recollir les dades del centre de pràctiques⁴

Pràcticum MU Dificultats de l'Aprenentatge i Trastorns del Llenguatge

Benvolgut, benvolguda,

La Comissió de Pràcticum del MU Dificultats de l'Aprenentatge i Trastorns del Llenguatge us vol proporcionar una primera informació sobre el funcionament del Pràcticum a la nostra universitat.

El Pràcticum del MU Dificultats de l'Aprenentatge i Trastorns del Llenguatge té un creditatge de 9 crèdits ECTS que equivalen a 225 hores de dedicació dels estudiants. Dins d'aquestes, s'estableixen dos tipus d'activitats bàsiques: l'activitat presencial al centre de pràctiques (consta d'un mínim de **100 hores obligatòries d'activitats presencials en les institucions** o centres relacionats amb l'àmbit d'especialització del màster) i l'activitat virtual a l'aula de la UOC (consta de 125 hores de treball dedicades a diverses activitats d'avaluació continuada a través de les quals s'analitza, es reflexiona i s'emeten judicis i avaluacions sobre l'activitat al centre, la qual es relaciona amb les competències desenvolupades al Màster.

El Pràcticum es pot fer en el semestre que va de octubre a febrer o de març a juny. L'estudiant ha de complir el requisit acadèmic d'haver superat els primers vint crèdits de la titulació.

Les pràctiques externes es poden fer en un dels centres oferts per la mateixa universitat o en un centre proposat pel mateix estudiant.

La UOC ofereix una assegurança a l'estudiant que el cobreix en cas de danys en la seva persona. Per aquest motiu, cal signar un conveni entre el centre que acull l'estudiant i la universitat.

Les dades imprescindibles per a la signatura del conveni i les gestions acadèmiques del Pràcticum són les següents (en el cas de ser un centre proposat per l'estudiant, és ell mateix el que ha de procurar recollir aquestes dades):

- **Nom legal de l'empresa/institució:**
- **CIF:**
- **Correspon al teu lloc de treball?**
- **Adreça completa de l'entitat (carrer, número i codi postal):**
- **Descripció de l'activitat de l'empresa/institució:**

---

⁴ Aquest document cal fer-lo arribar al tutor UOC perquè pugui validar el centre de pràctiques

Dades del Responsable Legal:

- **Nom i cognoms:**
- **Càrrec del responsable legal de l'empresa/institució:**
- **Correu electrònic:**
- **NIF:**
- **Telèfons de contacte:**

Dades de la persona de contacte al centre (institució o empresa)

- **Nom i cognoms:**
- **Telèfon:**
- **Correu electrònic:**

Dades de la persona que serà el tutor/a de l'estudiant al centre

- **Nom i cognoms:**
- **Càrrec que ocupa:**
- **Titulació del tutor:**
- **Correu electrònic:**
- **NIF:**
- **Telèfon de contacte:**
- **Data de naixement:**

En compliment de la Llei orgànica 15/1999, de protecció de dades de caràcter personal, us informem que les vostres dades seran tractades amb la màxima confidencialitat i que s'incorporaran als nostres fitxers amb la finalitat de dur a terme aquest acord i el seu desenvolupament. Per accedir a les vostres dades personals, rectificar-les o cancel·lar-les en els termes establerts en la Llei us podreu adreçar a: Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya - Responsable de Protecció de Dades Personals - Rambla del Poble Nou, núm. 156, 08016 Barcelona.

Un cop signat el conveni i l'estudiant s'hagi matriculat de l'assignatura, el tutor del centre rebrà al seu mail la Guia del Pràcticum, amb tota la informació necessària per a desenvolupar les seves tasques de tutoria i avaluació de l'estudiant.

Agraïm la vostra col·laboració i restem a la vostra disposició per a tot el que calgui.

Comissió de Pràcticum del MU Dificultats de l'Aprenentatge i Trastorns del Llenguatge

Annex 2 : Valoració del Pràcticum per part del tutor/a de centre

Centre: _____

Nom tutor/a: _____

Nom estudiant: _____ DNI: _____

Nom col·laborador/a: _____

Indica el nivell de satisfacció amb cadascun d'aquests aspectes

D'1 (gens satisfet) a 5 (molt satisfet)

1) Regularitat i puntualitat en l'assistència	1	2	3	4	5
2) Disponibilitat i interès per aprendre	1	2	3	4	5
4) Integració en les tasques del centre	1	2	3	4	5
5) Adequació dels coneixements previs	1	2	3	4	5
6) Pertinença de les seves aportacions	1	2	3	4	5
7) Acompliment de les tasques encomanades	1	2	3	4	5
8) Capacitat de presa d'iniciativa	1	2	3	4	5
9) Capacitat de resoldre problemes	1	2	3	4	5
10) VALORACIÓ GLOBAL					

10.1. Valoració general del procés de Pràcticum (Una D és una valoració molt deficient, una C- una valoració deficient, una C+ una valoració d'aprovat, una B un notable i una A un excel·lent.):	D	C-	C+	B	A
Puntua el teu grau de satisfacció general amb la tasca de l'estudiant en el centre (de 0 a 10):					
10.2. Descriu breument els aspectes que consideris més rellevants, valorant la teva col·laboració amb el Pràcticum.					
Altres comentaris i suggeriments que es vulguin fer constar:					

Signat (signeu i poseu-hi el segell del centre):

Cal que el tutor de centre digitalitzi els documents i els envii a la bústia del col·laborador docent del pràcticum. Només es podran acceptar els documents enviats des de la bústia del tutor o del responsable de centre.

Annex 3: Esquema de la proposta d'intervenció (guió orientatiu)

1. Títol de l'informe

- Ha de ser un títol que descrigui l'activitat que es vol fer.
- Pot tenir en compte tant l'àmbit com el tema proposat. Per a especificar-lo més s'hi pot incloure un subtítol.
- Després del títol, s'hi pot incloure una petita explicació i les paraules clau de l'àmbit o tema tractat.

2. Anàlisi del context

3. Perfil professional

4. Fonamentació teòrica de l'informe (màx. 500 paraules)

- La fonamentació del projecte amb una perspectiva teòrica representarà aproximar-nos al marc conceptual i metodològic que podria orientar i guiar el procés de disseny, desenvolupament i valoració de la intervenció o de l'estudi concret de l'àmbit seleccionat.
- Aquests supòsits teòrics es referiran als coneixements adquirits durant els estudis en les diferents assignatures.

5. Diagnòstic de la necessitat, descripció de la intervenció que es proposa realitzar i pla de treball (màx. 1.000 paraules).

5.1. Diagnòstic de la necessitat. L'anàlisi realitzat del context i del perfil/ rol professional, portarà a reconèixer quines són les mancances, els problemes o les necessitats de millora del centre en quant a l'atenció dels nens amb dificultats de l'aprenentatge i els trastorns del llenguatge. És necessari centrar-se en una d'aquestes necessitats detectades, a partir de la qual es desenvoluparà la proposta d'intervenció, donant resposta a les següents preguntes:

- Com hem detectat la necessitat?
- Per què considerem que és important intervenir en ella?
- Amb quina finalitat?

5.2. Descripció concreta i detallada del cas o situació en la qual s'intervindrà. Cal establir uns objectius concrets per a resoldre el problema, innovar, millorar la situació, etc., i també les línies d'intervenció. Per a fer-ho, es poden tenir en compte les preguntes següents:

- A quins subjectes afectaria la intervenció?
- Quins objectius et propòs assolir? Per què? Quines competències es desenvoluparan? (fer referència a les competències exposades a la Guia del Pràcticum)
- Quins productes acabaràs elaborant (un informe, un pla d'intervenció, un material o recurs didàctic?).
- Si n'hi ha, cal fer referència a la legislació que afecta el cas o situació concrets.

5.3. Pla de treball. Establiment d'una planificació detallada, el pla de treball (fases, objectius i competències, accions i recursos, i temporització), real i viable del treball que es portarà a terme durant el Pràcticum per aconseguir els objectius plantejats.

- Quines fases haurà de tenir en compte el pla?
- Quins instruments de recollida d'informació es podrien utilitzar? (concretar al pt 6. Avaluació)
- Quines activitats d'anàlisi documental o presencial s'hauria de desenvolupar en cada una de les fases previstes?
- Com es portarà a terme? Explicar la metodologia a utilitzar.

6. Avaluació de la intervenció.

6.1 Justificació metodològica

6.2 Descripció del sistema d'avaluació (indicadors d'avaluació: procés, instruments de recollida d'informació, anàlisi de la informació...).

6.3 Reflexions i propostes de millora

7. Bibliografia.

Annex 4: Contingut de la memòria final. Índex orientatiu

I. Parts principals

1. Introducció.
2. Descripció del procés.
3. Anàlisi del context.
4. Marc teòric i legal. Documents referents a la institució i els subjectes sobre els quals es treballa que han estat necessaris per a la intervenció.
5. Metes i objectius previstos.
6. Disseny inicial i modificacions del pla d'intervenció.
  - Objectius
  - Estratègies
  - Estructura del programa
  - Metodologia
  - Temporalització
  - Activitats de concreció
  - Avaluació
7. Exposició, anàlisi i interpretació dels resultats. Al projecte heu de destacar aspectes com ara:
  - Com va evolucionar en el temps la «idea general» que teníeu abans de començar les pràctiques del treball en l'atenció de les dificultats de l'aprenentatge i els trastorns del llenguatge en el vostre àmbit.
  - Com la comprensió de la situació inicial de la vostra intervenció va evolucionar al llarg del temps.
  - Quines mesures es van prendre en vista de l'evolució.
  - En quina mesura es van engegar les accions proposades. Com es plantava cara als problemes del pla de treball previst inicialment.
  - Els problemes que us vareu trobar en utilitzar determinades tècniques d'intervenció i com es van resoldre.
  - Qualsevol problema ètic que es va plantejar en negociar l'accés i l'adquisició de la informació i com es va intentar resoldre'l.
  - Qualsevol problema que es va plantejar en negociar amb la resta de professionals del centre/entitat/institució els passos, el temps, els recursos i la cooperació que es desitjava durant la realització de la intervenció.
8. Avaluació de la intervenció.

9. Justificació metodològica del disseny i l'avaluació.

10. Conclusions i propostes.

II. Parts complementàries

- Bibliografia (és obligatori incloure les referències que s'especifiquen a la memòria seguint la normativa de citació de l'American Psychological Association – APA-) – *Veure següent annex per tenir referències d'aquesta normativa.*
- Annexos documentals (optatiu)

Annex 5: Aspectes formals de la presentació de la memòria del Pràcticum II

Les parts de què consta el treball han de seguir una sèrie d'aspectes formals, que habitualment ja es coneixen. En tot cas, perquè en pugueu fer un repàs abans d'entrar en la redacció final de la memòria del Pràcticum, us presentem un resum dels aspectes més importants.

Presentació del treball

El document electrònic final d'aquesta prova tindrà una extensió entre 30-50 pàgines, portada inclosa si l'hagués. Es recomana treballar amb la versió de Word més actualitzada possible. També s'acceptarà qualsevol arxiu de text que pugui ser obert amb el processador de textos Word.

Es recomana que les característiques de format del document siguin:

- Marges: Superior i inferior a 2,5 cm; Esquerre i dret a 3 cm. (són els marges predeterminats)
- Font: Arial 11 pt
- Interlineat: Senzill
- L'espaiat entre paràgrafs, la utilització d'estils de font, color, etc. així com la utilització de taules, imatges, etc, serà d'elecció lliure.

Molt important! El nom de l'arxiu serà:

PrimerCognom_SegonCognom_Memoria.doc

Portada

- Títol del treball. Cal que s'ajusti al que s'ha tractat al llarg d'aquest.
- Nom del tipus de treball que s'ha fet (memòria de Pràcticum).
- Subtítol (si escau).
- Nom de l'autor/a que ha elaborat la memòria.
- Nom del tutor/a.
- Estudis en els quals esteu matriculats.
- Universitat.
- Curs acadèmic o semestre actual.

Sumari

És imprescindible que el treball inclogui un sumari en què constin els diferents capítols o apartats, amb les planes corresponents. Cal escriure el nom dels capítols amb un tipus de lletra diferent de la lletra dels subapartats, perquè això ajuda el lector a situar-se en el text.

Taules i il·lustracions

En cas que el treball contingui més de tres o quatre taules o il·lustracions, és molt pràctic fer també un índex de taules o il·lustracions, en què quedin totes agrupades. Es pot fer un índex general i posar-lo al final del treball, o bé diversos índexs parcials per capítols i col·locar-los després del sumari de cada capítol.

Introducció

L'objectiu de la introducció és presentar de manera breu el que hem investigat, deduït i projectat. És important que la seva llargària sigui proporcional al volum total de planes que ens ocupa el projecte. El més aconsellable és fer-la un cop hàgim acabat el projecte, perquè així tindrem la visió total del que s'hi diu.

Citacions de llibres, autors i documents variats

Un dels aspectes que donen cos als treballs és la citació de llibres o documents que ens han aportat informacions referents al que treballem. No cal dir que s'ha de ser tan «just» com sigui possible en fer ús de les citacions (no ens hem d'atribuir el que no és nostre). Les citacions no han de ser feixugues, sinó que han de servir per a il·lustrar el que diem, per a confirmar una hipòtesi que tenim, per a concretar idees que eren més vagues en la nostra exposició, etc. Vegeu-ne l'exemple següent:

En aquest sentit, el text següent s'ajusta al que acabem de dir: «Ya sabemos que la comprensión comienza allí donde algo nos interpela. Esta es la condición hermenéutica suprema. Ahora sabemos cuál es su exigencia: poner en suspenso por completo a los propios prejuicios» (Gadamer, 1960, pàg. 283). Així doncs, tornant a la idea d'abans, cal estar oberts de ment i d'esperit.

Hi ha dues maneres d'escriure les citacions: o bé entre cometes dins del text general, o bé situades fora de paràgraf, amb una lletra una mica més petita que la del text general i amb els marges endinsats a dreta i a esquerra, com podeu veure en la citació següent (el cos de lletra s'ha reduït de 11 a 10 punts):

Ya sabemos que la comprensión comienza allí donde algo nos interpela. Esta es la condición hermenéutica suprema. Ahora sabemos cuál es su exigencia: poner en suspenso por completo a los propios prejuicios (Gadamer, 1960, pàg. 283).

Són maneres diferents de fer-ho. Cal que en trieu una segons el que us interessi o us vingui de gust, i que sigueu coherents al llarg d'un mateix text.

Hi ha, encara, una altra manera de citar els textos (però que és més desaconsellable perquè és imprecisa). Es tracta d'escriure només de manera aproximada, no literal, la idea que voleu citar sense cometes i, a continuació, posar entre parèntesis el nom de l'autor, l'any de l'obra i la plana en què l'heu localitzat.

La plana d'on hem tret una citació

Sovint ens oblidem de la plana exacta d'on hem tret una citació, perquè no hi donem importància. Cal, doncs, que a mesura que anem recollint informacions i idees tinguem cura d'apuntar la plana on les hem localitzat.

Pel que fa a la referència del número de pàgina de les idees que citem, cal dir que sovint és una informació de la qual ens oblidem. Moltes vegades prenem nota d'una citació, però no pensem apuntar la pàgina on l'hem localitzat. És molt important que l'especifiquem, perquè si el lector del treball la vol consultar, l'ha de poder localitzar en la font original amb rapidesa i seguretat.

Bibliografia

Un dels apartats importants d'un treball és la bibliografia que consultem.

- S'ha de posar després de les conclusions (si és que n'hem fet) i abans dels annexos del treball (si és que en tenim).
- Pel que fa als aspectes formals, hi ha diverses maneres d'escriure les referències bibliogràfiques, segons els llibres d'estil de cada entitat o universitat. Per citar les referències cal seguir la normativa APA (American Psychological Association) ja que és la normativa que es fa servir normalment en el context de la psicologia de l'educació. Podeu veure la informació en aquesta pàgina: <http://www.apa.org/>
- Altres webs en què es pot consultar la normativa de citació APA són:
  - Normas de publicación de la APA (Universidad Complutense de Madrid) <http://www.ucm.es/BUCM/psi/12136.php>
  - APA Style Guide (5th Edition): <http://www.lib.usm.edu/index.php?id=594>
  - L'estil APA. Universitat de Girona: http://biblioteca.udg.es/serveis/Guies/Cites/Estil_APA.asp

Annexos

Els annexos no són obligatoris. Si en posem, cal que estiguin ordenats i separats adequadament. No podem anar acumulant annexos al final del treball sense més ni més, sinó que només hi hem de posar els annexos als quals fem referència al llarg del text.

Altres recursos

Hi ha altres recursos que serveixen per a fer que un treball sigui encara millor.

Una possibilitat és començar el treball o cadascun dels capítols amb una citació que us agradi molt sobre algun tema relacionat amb del treball. No cal que siguin citacions estrictament d'autors científics de la matèria que treballeu. El més habitual és utilitzar citacions literàries o de textos de tota mena que anem trobant arreu.

Una altra qüestió és la importància de l'estil narratiu. Cal vetllar perquè la redacció del treball sigui acurada, clara i concisa. Els treballs es valoren pel que diuen i, òbviament, per la manera en què ho diuen.

Finalment, també és important la manera de presentar el treball, és a dir, la manera en què «emboliquem» el que diem. S'ha de posar imaginació i creativitat en la qualitat estètica del que es presenta.

Per a més informació, podeu consultar l'espai següent del Campus Virtual:

Biblioteca / Biblioteca digital / Recursos pràctics

Annex 6a: Justificació, condicions i procediment per a sol·licitar el RAEP

El reconeixement de l'aprenentatge adquirit per l'experiència prèvia (RAEP) implica l'avaluació formal de les destreses i els coneixements adquirits per una persona a través de la seva experiència anterior, normalment no relacionada amb el context acadèmic. Aquesta acreditació dels aprenentatges, ha de permetre validar part de la càrrega lectiva de la titulació que la reconeix. La Universitat Oberta de Catalunya, ha dissenyat un protocol d'avaluació d'aquests coneixements i experiències prèvies, que ja ha estat aplicat en altres programes formatius i que es correspon amb el nou marc normatiu.

L'interès de desenvolupar un sistema de RAEP en general deriva de la creixent importància atorgada a l'aprenentatge al llarg de tota la vida i de les recomanacions institucionals que reconeixen la necessitat d'acreditar aquest aprenentatge. El comunicat de Bergen de la Conferència dels Ministres Europeus d'Educació Superior (maig de 2005) va destacar especialment la necessitat de desenvolupar noves formes de certificació, que tinguin en compte el conjunt de les competències adquirides per qualsevol mitjà:

“Veiem el desenvolupament de marcs per les qualificacions, nacionals i europeus, com una oportunitat per inserir més estretament l'aprenentatge al llarg de la vida a l'educació superior. Treballarem amb les institucions d'educació superior i altres per millorar el reconeixement de l'aprenentatge previ incloent, quan sigui possible, l'aprenentatge no formal i informal de cara l'accés o com elements inclús als programes d'ensenyament superior”.

En el cas particular del Màster universitari de Dificultats de l'aprenentatge i trastorns del llenguatge, la implantació d'un sistema de reconeixement de l'experiència laboral o professional a efectes acadèmics és encara més pertinent si es té en compte que gairebé tots els nostres estudiants tenen una experiència professional. El procés definit per a la valoració i reconeixement de les competències associades a l'experiència que s'avalua, està basat en la posada en marxa d'una aula específica RAEP per donar suport als estudiants en el procés i per orientar l'elaboració del dossier d'evidències, un procediment d'avaluació i, si escau, el desenvolupament d'un expedient final de reconeixement.

El Reconeixement de crèdits cursats per Acreditació d'Experiència Laboral i Professional (RAEP) del Màster universitari de Dificultats de l'aprenentatge i trastorns del llenguatge només inclourà el reconeixement del Pràcticum (9

crèdits). Per poder aconseguir el reconeixement d'aquesta assignatura serà necessari complir els requisits següents:

- Treballar o haver treballat durant els últims cinc anys i tenir un mínim de dos anys d'experiència en tasques relacionades amb l'atenció de persones amb dificultats d'aprenentatge i/o trastorns del llenguatge o del desenvolupament.

Per tal de poder acreditar que es compleixen aquests requisits caldrà presentar la següent documentació:

Obligatòria:

- El contracte de treball, full de serveis i/o certificat de vida laboral en què s'especifiqui el càrrec i la durada de la relació contractual.

Documentació que només han de lliurar els professionals que no treballen per al Departament d'Ensenyament (de qualsevol comunitat autònoma):

- Un certificat del director o cap del centre o servei en què s'especifiquin les tasques que la persona interessada porta o ha portat a terme en el centre de treball (El model per aquest certificat es pot trobar a l'Annex 6b).

Només podran optar al RAEP les persones que hagin accedit al Màster des de les titulacions d'accés recomanades i que són les següents:

- Diplomatura o grau de Magisteri
- Llicenciatura de Psicopedagogia
- Llicenciatura o grau de Psicologia
- Llicenciatura o grau de Pedagogia
- Diplomatura o grau de Logopèdia
- Diplomatura o grau d'Educació Social
- Diplomatura o grau de Treball Social
- Diplomatura o grau de Teràpia Ocupacional

A més a més, per poder aconseguir el RAEP del Pràcticum **cal que les persones treballin o hagin treballat en llocs directament relacionats amb l'atenció de persones amb dificultats de l'aprenentatge i/o trastorns del**

llenguatge. Seguidament s'estableixen diversos exemples orientatius dels llocs de treball adequats per a ser considerats per al RAEP del Pràcticum en funció de la titulació d'ingrés al Màster

- **Diplomatura o Grau en Mestre:** Llocs de mestre d'educació especial especialista en pedagogia terapèutica i mestre d'educació especial especialista en audició i llenguatge en centres ordinaris o centres d'educació especial així com en serveis psicopedagògics com CREDA o CREDAV.

- **Llicenciatura en Psicopedagogia:** Llocs de psicopedagog en serveis educatius (CREDA, EAP, o organisme corresponent a cada comunitat autònoma) o en un departament d'orientació. Llocs de psicopedagog en institucions dedicades a l'atenció de persones amb dificultats de l'aprenentatge i/o trastorns del llenguatge.

- **Llicenciatura o Grau en Psicologia:** Llocs de psicòleg en serveis educatius (CREDA, EAP, o organisme corresponent a cada comunitat autònoma) o en un departament d'orientació. Llocs de psicòleg en institucions dedicades a l'atenció de persones amb dificultats de l'aprenentatge i/o trastorns del llenguatge.

- **Llicenciatura o grau en Pedagogia:** Llocs de pedagog en serveis educatius (CREDA, EAP, o organisme corresponent a cada comunitat autònoma) o en un departament d'orientació. Llocs de pedagog en institucions dedicades a l'atenció de persones amb dificultats de l'aprenentatge i/o trastorns del llenguatge.

- **Diplomatura o Grau en Logopèdia:** Llocs de logopeda en serveis educatius (CREDA o organisme corresponent a cada comunitat autònoma), hospitals i/o gabinets públics o privats.

- **Diplomatura o Grau en Educació Social:** Llocs d'educador social en institucions dedicades a l'atenció de persones amb dificultats de l'aprenentatge i/o trastorns del llenguatge com a unitats d'escolarització compartida (UEC), hospitals de dia, centres d'educació especial, etc.

- **Diplomatura o Grau en Treball Social:** Llocs d'educador social en institucions dedicades a l'atenció de persones amb dificultats de l'aprenentatge i/o trastorns del llenguatge com serveis d'atenció a la infància en risc, serveis per a la promoció de l'autonomia personal i la atenció a la dependència, etc.

- **Diplomatura o Grau en Teràpia Ocupacional:** Llocs d'educador social en institucions dedicades a l'atenció de persones amb dificultats de l'aprenentatge i/o trastorns del llenguatge com a centres d'educació especial, centres de dia, hospitals, centres sociosanitaris, centres ocupacionals i de treball , etc.

Per tal de poder demanar el Reconeixement de crèdits cursats per Acreditació d'Experiència Laboral i Professional (RAEP) del Pràcticum (9 crèdits), cal que l'estudiant estigui atent al període en què s'ha de fer la sol·licitud. El tutor informarà a l'estudiant d'aquest termini; a més, també sortirà publicat a l'espai del campus que trobarà a *Secretaria / Tràmits / Reconeixement de l'experiència professional*. En aquest espai podreu fer la sol·licitud telemàtica del RAEP. A més a més haureu d'enviar el document Certificat de tasques per a sol·licitar el RAEP que trobareu a l'annex 6b, juntament amb el contracte de treball i/o full de serveis on s'especifiqui el càrrec i la durada de la relació contractual a la següent adreça:

Universitat Oberta de Catalunya

Ref. Reconeixement Experiència Professional 20121.

Apartat de correus 1401

CP 08980

Sant Feliu de Llobregat

Annex 6b: Certificat de tasques per a sol·licitar el RAEP⁵

(nom i cognoms de qui signa).....
amb el càrrec de..... a
l'entitat/empresa ..... i amb
DNI núm. ....,

CERTIFICO:

Que (nom i cognoms de l'estudiant).....
amb DNI..... treballa/ha treballat en aquest
entitat/empresa des del ..... fins a.....
realitzant les tasques que es descriuen a continuació:

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

I, per a què així consti, signo aquest certificat.

....., ... de/d' ..... de 20.....

(signatura i segell de l'entitat/empresa)

⁵ Conjuntament amb aquest certificat s'ha de lliurar el contracte de treball i/o full de serveis on s'especifiqui el càrrec i la durada de la relació contractual.

Annex 7: Certificat de presencialitat

*Màster Universitari de Dificultats de l'Aprenentatge i Trastorns del Llenguatge
Universitat Oberta de Catalunya.*

En/na.....amb DNI núm. ....

CERTIFICA:

Que en/na....., estudiant
a la **Universitat Oberta de Catalunya**, ha realitzat un mínim de 100 hores en
concepte d'activitats presencials de Pràcticum del Màster Universitari de Dificultats de
l'Aprenentatge i Trastorns del Llenguatge en el centre.....
.....al carrer.....
....., de la població
de.....amb el codi postal .....

I, perquè consti, signo aquest certificat.

....., ... de/d'..... de 200...

Signat (Signeu i poseu-hi el segell del centre)

*Cal que el tutor de centre digitalitzi els documents i els enviï a la bústia del col·laborador docent del pràcticum. Només podran acceptar-se els documents enviats des de la bústia del tutor o del responsable de centre.

Annex 8. Certificat, per part del director/a de centre, de l'horari de l'activitat professional al centre i de l'horari de l'activitat de pràcticum de l'estudiant

Centre: _____

Adreça _____

Telèfon _____

Nom director/a i/o cap: _____

Nom estudiant: _____ DNI: _____

Nom tutor de centre: _____

Indiqueu les tasques i funcions que com a professional del centre realitza l'estudiant (àmbit/departament/etapa/nivell/curs, etc d'intervenció).

Indiqueu l'horari laboral de l'estudiant.

	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
8-9h.					
9-10h.					
10-11h.					
11-12h.					
12-13h.					
13-15h.					
15-16h.					
16-17h.					
17-18h.					
18-19h.					
19-20h.					
20-21h.					

Indiqueu l'àmbit /departament/etapa/nivell/curs, etc. d'intervenció a on l'estudiant desenvoluparà el pràcticum.

Indiqueu l'horari de dedicació a les tasques del pràcticum en el centre per part de l'estudiant

	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
8-9h.					

9-10h.					
10-11h.					
11-12h.					
12-13h.					
13-15h.					
15-16h.					
16-17h.					
17-18h.					
18-19h.					
19-20h.					
20-21h.					

Signat (poseu-hi el segell del centre):

En _____ a _____ d _____ de _____

Annex 9. Justificant per sol·licitar el Pràcticum virtual.

**Certificat, per part del cap de l'empresa on està treballant actualment
l'estudiant on consti el seu horari laboral.**

Empresa: _____
Adreça _____
Telèfon _____
Nom director/a i/o cap: _____
Nom estudiant: _____ DNI: _____

Indiqueu l'horari laboral de l'estudiant.

	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
8-9h.					
9-10h.					
10-11h.					
11-12h.					
12-13h.					
13-15h.					
15-16h.					
16-17h.					
17-18h.					
18-19h.					
19-20h.					
20-21h.					

Signatura del director/a i/o cap (poseu-hi el segell del centre):

En _____ a _____ d _____ de _____

Annex 10: Carta de presentació de les pràctiques per a què l'estudiant la lliuri en el moment de contactar amb un centre de pràctiques depenent del Departament d'Ensenyament i subjecte al conveni marc establert amb el programa de màster⁶

Pràcticum MU Dificultats de l'Aprenentatge i Trastorns del Llenguatge

Benvolgut, benvolguda,

La Comissió de Pràcticum del MU Dificultats de l'Aprenentatge i Trastorns del Llenguatge us vol proporcionar una primera informació sobre el funcionament del Pràcticum a la nostra universitat.

El Pràcticum del MU Dificultats de l'Aprenentatge i Trastorns del Llenguatge té un creditatge de 9 crèdits ECTS que equivalen a 225 hores de dedicació dels estudiants. Dins d'aquestes, s'estableixen dos tipus d'activitats bàsiques: l'activitat presencial al centre de pràctiques (consta d'un mínim de **100 hores obligatòries d'activitats presencials en les institucions** o centres relacionats amb l'àmbit d'especialització del màster) i l'activitat virtual a l'aula de la UOC (consta de 125 hores de treball dedicades a diverses activitats d'avaluació continuada a través de les quals s'analitza, es reflexiona i s'emeten judicis i avaluacions sobre l'activitat al centre, la qual es relaciona amb les competències desenvolupades al Màster.

El Pràcticum es pot fer en el semestre que va de octubre a febrer o de març a juny. L'estudiant ha de complir el requisit acadèmic d'haver superat els primers vint crèdits de la titulació.

A banda dels centres que la UOC ofereix directament, des del programa de Màster tenim un conveni marc amb el Departament d'Ensenyament i, per tant, els estudiants també poden fer les pràctiques a tots els centres que depenen d'aquest Departament: centres d'infantil i primària ordinaris i específics d'educació especial, així com als INS.

Per tal de poder fer les pràctiques en aquests centres, l'estudiant s'ha d'adreçar directament al centre que l'interessi i assegurar-se que hi ha un professional amb la mateixa titulació que té ell que li pugui fer de tutor/a de les pràctiques. Si el centre i l'estudiant es posen d'acord, les pràctiques es poden tirar endavant. Només caldrà que el centre informi al Departament d'Ensenyament però no fa falta signar cap conveni específic. També caldrà que la universitat disposi de les dades següents:

- Nom del centre i localitat en la qual està situat.
- Dades del tutor de centre (nom i cognoms, DNI, adreça de correu electrònic i telèfon de contacte).

En compliment de la Llei orgànica 15/1999, de protecció de dades de caràcter personal, us informem que les dades que ens faciliteu seran tractades amb la màxima

---

⁶ Aquest document cal fer-lo arribar al tutor UOC perquè pugui validar el centre de pràctiques

confidencialitat i que s'incorporaran als nostres fitxers amb la finalitat de dur a terme aquestes pràctiques. Per accedir a les vostres dades personals, rectificar-les o cancel·lar-les en els termes establerts en la Llei us podreu adreçar a: Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya - Responsable de Protecció de Dades Personals - Rambla del Poble Nou, núm. 156, 08016 Barcelona.

Un cop l'estudiant s'hagi matriculat de l'assignatura, el tutor/a del centre rebrà al seu mail la Guia del Pràcticum, amb tota la informació necessària per a desenvolupar les seves tasques de tutoria i avaluació de l'estudiant.

Agraïm la vostra col·laboració i restem a la vostra disposició per a tot el que calgui.

Comissió de Pràcticum del MU Dificultats de l'Aprenentatge i Trastorns del Llenguatge

Llorenç Andreu, director del Programa (landreub@uoc.edu)

Nati Cabrera, professora responsable del pràcticum (ncabrera@uoc.edu)